

Halottja van mindannyiunknak,
 Hisz' percről-percre temetünk,
 Vesztett remény mindenik percünk
 És gyászmenet az életünk.
 Sírhanolunk, gyászolunk mindig,
 Temetkező szolgák vagyunk!
 - Dobjuk el a tettető álcát:
 Ma gyásznap van, ma sírhatunk!

Annyi nyomor, annyi szenny, vétek
 Undorít meg e sárgolyón...
 Hulló levélt hánszor feledtet
 A megváltó, a gyilkos ón!...
 Óh, hánszor kell a sírra néznünk,
 Hogy vigasztaljuk önmagunk -
 - Dobjuk el a tettető álcát:
 Ma ünnep van, ma sírhatunk!...

1899. november 1.

(*Ady Endre: Halottak napján*)

XX. évfolyam 11. szám
2013. november

A Koinónia régebbi számai elérhetők:
www.faragoferenc.webnode.hu

Bulányi György, Kifordulunk-e..?	2457
Benyhe István, Krízis...	2460
Saró Csaba, Válogatás a Naplókából	2465
Gyulai Iván, Hol a határ?	2472
Farkas István, Értékelemzés	2474
Dryp, Miről mi jut az eszembe...	2476
OLVASTAM... - NBA (T)	2479

«Az emberi elköteleződés folyóirata – családjunkért, nemzetünkért, mindenkiért – Isten Országá megvalósulásáért.»
 Elérhetőség; koinonia.tarsak@gmail.com

BULÁNYI GYÖRGY

**KIFORDULUNK-E MAGUNKBÓL,
 ELVESZÍTJÜK-E AZ ORSZÁGOT?**

Józse meg volt elégedve Istennel, és még jobban Kőleseynek, mert felhozta őseinket a Kárpátok szent bérceire, s Bendegúz vérenek külön országot juttatott mint a zsidóknak, bár Isten nem válogat sem személyek, sem nemzetek között. Mindegyik nemzet eleve kedves Neki, hiszen mindnyájan a gyermekei vagyunk. Az egyedek között sem válogat, még a mihaszna alkoholisták, dohányzók is elfogadhatók Számára. Alighanem még a világhódító *nagyok*, a sándorok és károlyok is kedvesek Neki, bár azoknak azért kijár már egy kis ejnye-bejnye, mert Isten gusztusával nem egyezik a gyilokszer, meg a pénz, amivel az evilági hatalom megszerezhető. Az asszonyok viszont aligha vannak megelégedve *Pállal*, mert úgy gondolják, hogy házasságban vagy azonkívül, ha már egyszer kinőttek a gyermekorból, nem kell alávetniük magukat senkinek, csak a lelkiismeretünkön keresztül megszólaló Istennek.

Nem kell engedelmeskedniük a férjüknek sem, hanem megbeszélni közös dolgaikat s azokban egyezsége jutni - ennyi a dolguk.

Az ilyen Józse- vagy Pál-féle meggondolások hatására tettem a magamévá is a II. Vatikáni Zsinat tanítását, mely a Jézus szavait tartalmazó *négy evangéliumot* fölibe rakta Bibliánk többi könyveinek, mert az azokban található híranyag biztosabb tájékoztatást nyújt arról, hogy mi az Isten ígéje és mi nem az. Jézus szavai biztosabban Isten ígéi, míg Józse vagy Pál imént hallott szavai aligha azok. Mert akik Jézus előtt érkeztek, mind tolvajok és rablók (Jn 10,8), s jobbára az utána érkezők is... – teljes tisztelet a kivételnek, ha van olyan is.

Húsz évvel János evangélista előtt Máté világosabban fejezte ki Jézus ma hallott szavainak mondanivalóját. A názareti házban éveket élt együtt Vele, mielőtt még Jézus tanítványokat kezdett volna gyűjteni. Egyáltalában nem véletlenül kerülhetett Máté neve az Újszövetség s a négy evangélium első lapjára. Mátéval oszthatta meg gondolatait Jézus azokban az években, melyekben még nem ment el a Jordánhoz, hogy annak vizébe megmerítse őt unokabátyja, a Beméritő. A mai evangélium tárgyára térve - ha Jézus megvendégel ötezer embert a pusztában, ha az ötezer férfi megindul feléje, hogy a maguk királyává tegyék őt, ha Jézusnak a hegyre kell menekülnie a kísértés számára inkább elkésett és lüke ötlete vagy inkább az erőszak elől, akkor a beszéde csak kemény lehet, melyet hallgatósága nem óhajt meghallani, inkább kifordul a kafarnaumi zsinagógából. Elemezhetnénk a kétezer esztendővel ezelőtti helyzetet, de kár lenne az időért. Jól ismert a végkifejlet: Jézus a keresztre kerül, az őt megtagadó Péter is oda kerül, csak fejjel lefelé, s talán még az akkor megbotráncózó másik tanítvány csoport egyik vagy másik tagja is... De akárhogyan is volt, mindenképpen jön három század után a konstantini fordulat, s mi buzgón misézünk vagy úrvacsorázunk, mert Jézus kereszthalála megoldotta minden gondunkat, hiszen Kaifás szava - *Méltó a halálra!* - és Jézus kiengesztelte már az Istent, akit az egész emberiség megsértett, amikor Éva anyánk szakított a tiltott gyümölcsből.

Máté Jézusa világosabban beszél: *Elvéteitök töletek az Isten Országá, s olyan nép kapja majd meg, amely megtermi gyümölcsét* (21,43). S mondom ezt görögül is a görögben kezdőkért, haladókért: poiounti tous karpous autés - amely megtermi gyümölcsét. Azért nőnemű az autés, mert a basileia is az, s az országot nem csak keresni kell, hanem tetteinkkel meg is kell teremtenünk azt. Ezt tudjuk már legalább negyven éve - mert ekkor már kész a KIO. És már hatvan éve kérdeztük Debrecenben karácsonykor Gyuszi és Jutka házában a Kandia utcán: Mért akarsz kifosztani bennünket te jászolba fektetett csecsemő? - mert már akkor elindult köreinkben a hazai jézusi irodalom. Megvan a Bokor zöld filozófiája... a Környezetvédelmi Lexikon szerint a hazai zöld irodalom eleje - már 1949-ben. Jó húsz évvel utána a Bokor nagyszonya, Andi pedig megírja már szamizdatunk - a Karácsonyi Ajándék - számára himnuszunkat is: Megkötöm magamat Isten kötelével. Most harminc éve, fiataljaink megtöltik újra hazai börtöneinket:

tiltakoznak lelkiismeretükben ellenségeik - akik nincsenek - megölése ellen.

Hatvanötödik éve már, hogy újra van Jézusnak kisközössége. Tény, hogy kikísértem a Nyilastelepre Páter Kolakovicst? Igaz, hogy a koratavaszon a Szent Anna lépcsőjén Ábrahám Zsóka bemutatja barátnőjét, egy ötödik gimnazista kislányt, aki Kovács Terinek mondja magát? Érvényben van még, hogy hajlandók vagyunk kifosztódni a Gyermekekért, aki megszületett Betlehemben? Meg akarjuk még magunkat kötni Isten kötelével? Hajlandók vagyunk még a rácsok mögé menni Valakiért? Halljuk még a Hangot, mely égi békét akar teremteni a Földön? Énekeljük még, hogy *Leüthetsz, én nem ütök vissza...?*

Jó hatvan év után már meg is kellene csinálni azt az országot, melyről Jézus énekelt: poiein = megtenni. Vagy inkább cselekedjék megint és újból az Isten? Küldje el talán most a lányát? Hiszen a Fiával mire jutott? Zsírozza már a szárnyát Gabriella? Mi történt velünk az utóbbi húsz évben? Ha erre akarok válaszolni, maradhatunk János evangéliumánál is, ha már a római Liturgikus Kongregáció így határozott a soproni Bokornagyábró mai vasárnapjának jóhíreről, és kérdezzük: Miért is akarnánk mi, Jézus mai tanítványai kifordulni onnan, ahol Jézus keményen beszél?

Hát elég sok okon. De talán leginkább a Mammon miatt, mert ő az Isten ellenlábas, s nem tudnak megárujni egy gyékényen, mint Péter és Pál nyáron a naptárban. Mindegy, hogy mit hiszel: van Isten, nincs Isten, lehetsz panteista vagy agnosztikus, elköteleződhetsz bizony akár a Mammonnak, akár az Istennek. A tábornyítás napján volt az ünnepe Géza fia Vajknak, a még keze is szentnek. Ki volt az *Ura-Istene*? Kiirtotta Árpád minden ivadékát, és királyi birtokká, a magévá, tette az egész Kárpát-medencét: A rock-opera nem dönti el a kérdést: *Veled Uram, de Nélküled!* Ki volt Vajknak az istene? Vele is volt a Veszprémvölgyben Koppány ellen véresen csatázva meg nem is? Hiába írta meg Babits, hogy az a véres Isten nincsen? *Hogy csak az ember bűnös abban?*

Mondhatok görög vagy római szavakat, melyek ugyancsak Istenről beszélnek, de azok is gyilkos istenek: Erósz, Ámor. 1945 őszén Nagylétán járok disznóvágáson - éhezik az ország, a családom is - és érdeklődöm a helyi szokások felől. Megtudom, hogy legény a lánnyal sétálhat vasárnap délután litánia után sötétedés előtt a falu fő utcájának forgalmas szakaszán. Ha túlsétálna rajta, akkor a leány már nem számíthat rendes legényre. Legény a lányt meglátogathatja hetenként kétszer munka után egy órácskára. A lány a legényt fogadja a tiszta szobában apja és anyja jelenlétében. A férfiak isznak közben egy pohár bort is. Az óra elteltével a legény feláll, s megköszöni a szívesen látást. A leány meg kikíséri őt a kiskapuiig. Ha egy percen belül nem ér vissza, a lány anyja kimegy segíteni búcsúzkodni. Néhány ilyen hét eltelte után aztán a legény az ottani szokások szerint és illő módon megkéri a lány kezét. Aztán már jöhet a pap áldása meg a lagzi. Úgy '95 körül - ez már az utolsó húsz évben történik -

tartok egy lelkigyakorlatot Budaváriban a Bokor harmadik nemzedékének. Elmondom rajta az 1945-ös nagylétai szokásokat, s a kanál megáll a levegőben. Egyenként kérdelem meg őket: Helyesnek tartod a sorrendet, hogy előbb a pap áldása, és csak aztán a lefekvés? Kényszeredett igenek a válaszok. Vége a délelőttnek. Csődömet látva telefonálok a közeli Nagyvázsönyba az akkor harminc éves és három-, ma meg hatgyerekes Kollár Gabinak. Elmondom neki, hogyan jártam, s megkérem őt: Jöjjön át délután, s vigye tovább a témát. Én majd megtartom a délutáni elmélkedést, aztán elmegyek sétálni. Jön Gabi és megkapom beszámolóját. Egy fél tucat gyerekes Bokor-család elsőszülött lánya töri meg a hallgatást: Az nem úgy van, ahogy Gyurka bácsi képzeli, mert a fiúk le sem köpnek minket, ha nem fekszünk le nekik! Magam meg inkább azt a lányt köpném le, amelyik a pap áldása nélkül is hajlandó lefeküdni velem?

Ennek az egymást élvezeti cikknek tekintésnek azonban végzetesek a következményei. A mai magyar társadalom termékenységi rátája egy egész két tized s ebben benne van a cigányok termékenysége is. Pillanatokon belül kisebbség leszünk saját hazánkban 2020-ra. Kár, hogy nem készül erről is rock-opera, ha nem is döntené el a kérdést. Lefekszünk és válunk, de csinálunk egy(!) gyereket - amitől kipusztul nemzetünk... *Gyurka bácsi, mindent elmondunk gyermekeinknek, amit tanultunk, de hát helyettük nem tudunk élni... - hallom a legkülönbjeinktől is...* Zsírozza csak a szárnyait Gabriella! Nem érdekel, hogy a szentek tömegét adó Itáliának szaporodási rátája is olyan, mint a miénk. Nem vagyok hajlandó muzulmánna lenni, mert a franciák rátája - nekik köszönhetően - egy egész kilenc tized. Katolikus akarok maradni és a Bokornak a tagja, melyek rátája az első két nemzedékben 3,6 volt. A harmadik és a negyedik nemzedéktől is ezt kell várnunk. Hősnőm a negyedik nemzedékhez tatózó Vince Bori, mert az ő testvéreinek 8 testvérre van szükségük: négy fiúra és négy lányra. Neki is ennyire van szüksége; s négy lányának már tudja is nevét, el is sorolja, a fiúk nevét még nem tudja, csak egyét. Az Benedek lesz, mert így hívják a bátyját is.

Ennek érdekében új KIO-t írok. A régi marad érvényben. De nem Jézus tanításáról fog az új KIO szólni, hanem arról, hogy kiknek mondta el a tanítást Jézus. Elsősorban közösségének, a Tizenkettőnek meg a nőtanítványoknak, akik kísérték őt: *vele volt néhány asszony... a magdalai Mária és még sokan mások, akik vagyonukból gondoskodtak róla* (Lk 8, 2-3). Háromféle Bokortag van. Az első: csatlakozik valamelyik közösségünkhöz. Második: maga is megszül egy közösséget. Harmadik: ennek tagjai is létrehoznak egy közösséget. E harmadik esetben remélhetjük, hogy tőlünk nem vétetik el a ország. A jézusi tanítási tartalom, és e tartalmat tanító jézusi kisközösségi forma – együtt. E kettő nélkül csak a konstantíni, a jézustalan múlt folytatódik. E kettő nélkül nem hozzuk meg a kívánt jézusi gyümölcsöt. Ez nélkül bizony elvétetik tőlünk is az Ország.

Száz szónak is egy a vége: nem semmiért hozta lére Isten a Bokrot sem. Országot kell építeni és Zsellér Jánost

is meg kell békíteni, ballagna két szép tehene, s lenne egyszer magáért is, ne csak másokért melege. Boldogok a szegények és jaj a gazdagoknak! Osztolni kell, hogy karácsonykor mindenkinek az asztalán ott lehessen egy palack tokaji aszú. Ki kell kapcsolni életünkben a verekedést. Hadverő nem volt Barla diák... Barla maradt, rótt, szántott egy kis szláv leánnyal.

S nem tapsolunk az ember megalázásának. A welsziek, a kelták földje az övék: Neved, ki diccsel ejtené, nem él oly welszi bárd. Jézus sem szolt elismerőleg Kaifásról.

Arany Jánossal zárok:

*Az nem lehet, hogy milliók fohásza
Örökké visszamálljon rólad, ég!
És annyi vér - a szabadság kovásza –
Posvány maradjon, hol elönteték.
Támadni kell, mindig nagyobb körökben,
Életnek ott, hol a mártir-tetem
Magát kiforrtja csendes földi rögben:
Légy hű, s bízzál jövődbe, nemzetem.*

NBA verseből

Figyelmeztetés

Most vagy,
aztán soha.

Egy

Csak egy volt,
ki keresztjét
mély, konok
hittel ácsolta.
S oly sok volt,
ki életét
forgácsá
fölaprította.

BENYHE ISTVÁN

KRÍZIS...

A fejlett világ társadalmában a fejlődés mindig szédületes, a technikai haladás lélegzetelállító, az előttünk álló perspektívák beláthatatlanok. Kora gyermekkorunktól kezdve megtanuljuk, hogy a több mindig jobb a kevesebbnél, és legfeljebb csak akkor nem igaz a tétel, ha kapott pofonról van szó. A szó szoros értelmében vett létbiztonság számunkra természetes, és furcsa borzongással, vagy szánsággal, esetleg a lelkünk mélyén hitetlenkedve nézünk csak meg szívbemarkoló képeket a harmadik világ nyomoráról. Tudjuk, hogy velünk ilyesmi nem történhet. Ebben olyan szilárdan hiszünk, hogy társadalmi méretekben nem akarunk tudomást venni a világban tapasztalható folyamatokról, nem akarjuk levonni a konzekvenciákat, és nem akarjuk megváltoztatni kialakult szokásainkat sem - holmi távoli és egzotikus hírek, fotók, rémmesék hatására.

Azért ha egy pillanatra komolyan belegondolunk, megérint bennünket is a félelem Világunk sorsa miatt. Az utóbbi húsz évben egyre hangsúlyosabbá válik, hogy törődnünk kell a Földdel. Új szavak születtek, amelyek már részei a közbeszédnek, és olyan megkérdőjelezhetetlen tényként épültek tudatunkba, hogy ma szinte végig sem gondoljuk, mit jelentenek valójában. A „környezettudatosság”, a „biodiverzitás”, a „zöld energia”, vagy az „újrahasznosítás” egy kialakulóban lévő új életérzés kulcsszavai, amely fokozódó kényszerrel jelenik meg a közgondolkodásban.

A bolygónk helyzetét rendszeresen felméri, állapotát vizsgálják, és a rendelkezésre álló erőforrásokat összevetik a Föld növekvő népességével. Ma furcsa kettősség jellemzi a világ vezető társadalmainak gondolkodását. Látják az egyre komplexebbé váló válságfolyamatot, de a gazdaság, az uralkodó ideológia, és a megszokás alig enged esélyt a változtatásra. Jared Diamond Összeomlás című művében áttekinti az emberi történelem társadalmait, és elemzi összeomlásukat, ugyanakkor felhívja a figyelmet azokra is, amelyek megfelelő belső változtatásokkal el tudták kerülni a rájuk leselkedő pusztulást. A Föld mai helyzetét keresztény szempontból vizsgálva érdemes áttekintenünk néhány „alapigazságot”, amelyet sokan vallanak, de amelyek tanulsága nem biztos, hogy segíti túlélésünket. Lehet, hogy csak jól hangzó tévtanokról, sztereotípiákról van szó, amelyekkel már itt, bevezetéképpen le kell számolnunk.

A globalizmus 8 igazsága, ami talán nem is olyan erős igazság...

(Azért csak 8, hogy szembeállíthassuk a 8 boldogsággal. Valójában sokkal több, jórészt hamis, vagy egyszerűsítő állítást veszünk szinte készpénznek, úgy, hogy el sem gondolunk rajta. Ezek egymással éppen ellentétesek is lehetnek, de ez nem zavarja a társadalmi és közgazdasági modellek alkotóit, hogy olykor párhuzamosan használják fel őket, még ugyanazon elméleten belül is.)

- A Genézis szerint Isten azt a parancsot adta, hogy: „Szaporodjatok, sokasodjatok és

uralkodjatok a föld minden teremtményén, a tenger halain és az Ég madarain.”

- Igaz, hogy egyre nagyobb háborúk törnek ki, de a háborús veszteségek az emberiség számához viszonyítva, folyamatosan csökkennek.
- Az ember a rendelkezésre álló technikai eszközökkel el tudja pusztítani az ÉLETET, a Földet.
- A fejlődés, a „haladás” az ember tudatában is jelentkezik. A **fejlődés** az emberiség szempontjából **objektív jó**.
- A történelmi fejlődés során a hatalmi, vagy uralmi formák több - a társadalmat érintő - problémát oldanak meg, mint amennyit támasztanak.
- Tudásunk fejlődése bebizonyította, hogy az elveszett Éden igenis, visszanyerhető, csak megfelelő mértékben csökkentenünk kell a Föld lakosságát.
- A folyamatos demográfiai növekedés adhat csak alapot egy stabil szerkezetű, kiegyensúlyozott társadalomnak.
- Tiszta energiára van szükségünk, hogy megóvhassuk a Föld éghajlatát és biztosítsuk életszínvonalunkat.

A sor hosszan folytatható. Természetesen nem ezen az ideológiai alapokon nyugszanak az emberi társadalmak, de a fennálló struktúrák számára gyakori hivatkozási alapot jelentenek. Fontos lenne tisztában lennünk azzal, hogy létezik *értelmező hatalom*. Többnyire nyelvpolitikai erőterben dolgozik, de időnként a durva erőszaktól sem riad vissza. (Közhelynek minősül, hogy egy ország fejlettségét annak bruttó nemzeti termékével /GDP/ mérjük, holott még neoliberális közgazdászok is elismerik, hogy legalább olyan indokolt lehetne bruttó nemzeti jövedelemmel /GNP/ jellemezni. A fejlettséget számos anyagi mutatóhoz kötik, de egyetlen szavuk sincs annak megmagyarázására, hogy az általuk összeállított boldogság-kritériumokat tekintve is, miért Dánia a fejlett nyugati világ legboldogabb társadalmá, holott vannak nála gazdagabbak, kisebbek, nagyobbak, erősebbek, szabadabbak, vallásosabbak vagy liberálisabbak.) Illyés azt úgy írta az *Egy mondat a zsarnokságról* c. versében, hogy „eszmélnél, de eszme csak az övé jut eszedbe...”.

Ha a válságról beszélünk, akkor a jelen, a valóság értelmezési tartományából érdemes kiindulni, és áttekinteni, hogy van-e az általunk érzékelhető valóságon kívül, valami más valóság is, amely érzékleteinkkel, ismereteinkkel, gondolati sztereotípiáinkkal esetleg ellentétes, és pusztán léte megváltoztathatja szemléletünket.

Ahelyett, hogy túl korán elemeznénk a fenti megállapításokat, idézzünk egy újsághírt, amely egy kicsit más megvilágításba helyezi az emberi társadalmakról alkotott fogalmainkat, és olyasmikre is felhívja a figyelmet, amelyek nyugati típusú világunk forgatagából nehezen láthatók meg.

„Az indiai szubkontinensen fekvő Buthan királya az ország fejlettségét nem az egy főre jutó GDP-ben határozza meg, hanem évtizedekkel ezelőtt bevezette a Bruttó Nemzeti Boldogság mutatószámát. Ez a mutató olyan összetevőkből áll, mint a várható élettartam, a halálozási mutatók, az átlagos iskolai végzettség, az egy főre jutó táplálék kalóriaértéke, a betegségben töltött napok száma, 100.000 lakosra jutó bűncselekmények száma, a katasztrófákban elhunytak és kárt szenvedettek száma, az egyházi ünnepeken résztvevők száma, a házasságkötések száma, a hírközlő szervek számára eseménytelennek ítélt napok száma stb.”

(Buthan a világ legbékésebb és legkiegyensúlyozottabb országa. Még nincs tíz éve, hogy engedélyezték az országban a televízió működését. Az emberek jóval egészségesebbek, mint egy átlagos ázsiai, vagy amerikai, Buthannál jóval gazdagabb, ország lakói. Államháztartási hiánya, adóssága nincs. Alapinfrastruktúrája nem tér el lényegesen a szomszédos Indiai Köztársaságétól. A személyes szabadságjogaik ugyanakkor elég szélesek, pl. szabadon utazhatnak.)

*

Valami baj van magával az emberrel. A hatalom akarása, és a hozzá vezető leggyakoribb út: az erőszak, a megfélemlítés és a részvétlenség. Lao-ce, és sok más régi bölcs szerint ez az ember tragédiája. Az **anarchisták** úgy gondolják, hogy a történelem során egyszer, talán még az ősidőkben, utat tévesztettünk, vagyis áttértünk az erőszak és a hatalom útjára, és azóta képtelenek vagyunk kikeveredni az ebből következő, egyre súlyosabb válságokból. Az ember viszont eredetileg jó, ezért, ha leszámolunk a hatalommal és a hozzá vezető struktúrákkal, akkor újra kezdhettük a történelmet, és érvényre juthat eredetileg jó természetünk.

Ezzel szemben Jézus nem sokat beszél a hatalomról, legalábbis földi értelemben nem. Utal a Mennyei Atya hatalmára, amely tizenkét ezred angyalt is küldhetne Fia védelmére, de nem teszi. A földi hatalmi viszonyokat sem akarta megváltoztatni. Az adózási viszonyokat sem. A rabszolgaságot sem. Sőt, példabeszédeiben gyakran szerepelnek szolgák, vagyis a szolgaság intézménye nem áll szöges ellentétben a jézusi tanítással. Igaz, a szolgálva vezetés ideálja bontható ki a jézusi tanításból, de talán éppen a hatalmi viszonyok miatt, ez eddig szinte sehol nem jutott a világi hatalomnak, vagy a mellette álló Egyháznak az eszébe. Az Egyház gyakorlata sem változtatott ezen. A rabszolgaság az első századokban természetes, bár a hívő rabszolgatartók egyre másra szabadítják fel rabszolgáikat. (Egyébként gazdasági érdekük is ezt diktálta, hiszen kolonusként, vagyis bérlőként sokkal hatékonyabban dolgoztak.) A rabszolgaság intézménye úgy megy ki a divatból, hogy érdemi kritikát vele kapcsolatban az Egyház nem nagyon fogalmaz meg. Az újkori rabszolgaságot is természetesnek fogadta el az Egyház, és csak általános elveket fogalmaz meg a bánásmódról, amikor ipari méretekben szállítják a fekete rabszolgákat Amerikába. Vagyis az látszik, hogy az Egyház által kialakított rend szerény módosításokkal, korszerűsítésekkel de fenntartotta a **csá-**

szárkori Róma alapstruktúráját, vagyis a hatalmi vázszerkezetét változatlanul fenntarthatóvá tette.

A hivatalos történészek biztosan nem értenek vele egyet, de szilárd meggyőződés, hogy a Római Birodalomban valójában **kapitalizmus** volt. (A felhalmozott tőke arányában is részesedést kínált a hatalomból.) Ezt a kapitalizmust föníciai közvetítéssel Egyiptomból vette át. A korszerű kapitalizmusban az elektronikus hitelkártyán kívül talán egyetlen új találmány sincs, amit ezek az ókori államok a gazdaságukban és pénzrendszerükben már ne használtak volna.

Birodalmak - amelyek múlandósága történelmi közhely - nem jöhetnek létre és nem tarthatók fenn a következő pillérek nélkül:

- Hadsereg
- Jog
- Egységes, központosított pénzkezelés (pénzkiboocsátás, adóztatás, pénzváltás stb.)
- Úthálózat, közlekedés, anyagszállító-, üzenettovábbító rendszer
- Spirituális kötőszövet (vallás, uralkodó kultusza, közös cél, közös ellenségkép, félelem stb.)

A birodalom nagy tömegeket, akaratot, munkaerőt, potenciált stb. képes adott helyre, leginkább városokba, összpontosítani. Ettől képes céljai érdekében adott helyen hatalmas erő kifejtésre. Adott helyen tehát megnő a rendszer energiaszintje. Kielégítése helyi forrásokból szinte mindig nehézségekbe ütközik. (Nincs helyben elegendő fa, élelem, új rabszolga, ásványkincs stb.) A birodalom távolabbi területeiről szállítással oldja meg a problémát. Az anyagmozgatás, a szállítás, a kereskedelem **létfeltételle** válik, mert a népességkoncentrációk ellátása máshogyan nem lehetséges. (Navigare necesse est) A városok növekedésével a szállítási útvonalak is nőnek, mert egyre távolabbi területek bekapcsolásával oldható csak meg az ellátás. Amikor a **szállítási energia felemészti a szállított áruból nyerhető energiát**, a rendszer összeomlik. (Például ha a gabonaszállító lovak a hosszú úton megeszik az összes hátukra pakolt gabonát, akkor nincs értelme a szállítást működtetni, vagyis a rendszer összeomlik.)

A példából is látható, hogy egyre magasabb energiafelhasználású birodalmak – éppen kiterjedésükkel és a népességkoncentrációjukkal – magukban hordják saját összeomlásukat. Ha lenne lokálisan felhasználható, szállítást nem igénylő és gyakorlatilag korlátlan energiaforrás, akkor a birodalom fenntartását ilyen korlátok nem nehezítenék. **A birodalom fogalma magában hordja a növekedés fogalmát.** A területi és a demográfiai növekedés nélkül nehéz birodalmat elképzelni. A stagnáló populációk, vagy hosszú időn át fenntartható struktúrák többnyire kicsik, alacsony energiaszinten működnek, zártak és kevésbé innovatívak. Lassan-lassan homogénizálódnak, így a külső behatásokra, fertőzésekre stb. egyre érzékenyebbé válnak. Megtanulnak együtt élni a környezetükkel, amely fenntartható szinten szabályozza lélekszámukat. A belső egyensúly megőrzése áthatja az egész társadalmat, egészen odáig, hogy a hozzá való

ragaszkodás, vagyis a status quo megőrzése mindent maga alá rendel. Több ilyen egyensúly őrző populáció a Csendes-óceáni szigetvilágban a természeti erőforrások csökkenését azzal próbálta ellensúlyozni, hogy megölte a magzatokat, gyakorlatlatta tette a sziget elhagyását bizonyos helyzetekben (esetleg az idősek elűzését a szigetről, ami egyenlő volt kivégzésükkel, ahogy némely európai és japán tapasztalatunk is van az öregek magukra hagyásáról). Esetleg áttért az emberevésre, noha korábban ez nem jellemezte hiedelemvilágukat, és elfogadásához többnyire „vallási reformra” volt szükség (az amerikai anaszázi kultúra, vagy a Húsvét szigetek példája).

*

Az emberiség, mint faj, a világon páratlanul sikeres. Fizikai tömege meghaladja a világon élő magasabb rendű fajok összességét. Vagyis a testünk, a Föld mai legnagyobb élő fehérjetartalmát jelenti. A földtörténeti korokban domináns fajok ismereteink szerint viszonylag gyorsan kihaltak. A trilobiták (háromkaréjos ősrakok) a permi ósóceán közetalkotó mennyiségben élő tömegállatai rövid évmilliók alatt eltűntek, miközben maradványaik több ezer méter vastag üledékben halmozódtak fel a tengerfenéken. Ugyanígy sorsra jutott a pikkelyfa és a pecsétfa (lepidodendron és sigillária), amely a karbon feketeköszén tömegét szolgáltatta. Az elméletek változatosak, de egyben megegyeznek: létezésükkel olyan változást idéztek elő az ökoszisztémában, amely megakadályozta további létezésüket, szaporodásukat. (Pl. egy elmélet szerint, az említett fák a tömegükkel annyi széndioxidot kötöttek meg, hogy nem maradt elegendő széndioxid a légkörben, hogy tovább fotoszintetizáljanak.) Az emberiség ma globálisan ilyen gondokkal küzd, miközben lokális társadalmait is fenyegeti az a sok helyinek tűnő válság, amely nem közvetlen oka, de erősítője a globális válságnak.

A globális válság – jóllehet ma még kevesen látják – abban nyilvánul meg, hogy a környezet nem képes fenntartani a területi egyenlőtlenségeket áthidaló szállítási rendszereket (fogy az olaj, drágul a gáz, az élelmiszer, nő az üvegházhatás, stb.). Ott tart fenn nagy népességet, hatalmas népességkoncentrációkat, ahol egyébként a természeti feltételek erre nem alkalmasak. (A harmadik világ milliós városai) A szállítási útvonal megnő, a lokális termelés csúcsra járhatja a termőképességet, a légköri üvegházhatást okozó gázok koncentrációja nő, a termikus egyenlítő egyre mélyebben nyomul be a szárazföldek belsejébe, a tengeráramlások hőmérséklete, ezáltal só-koncentrációja is megváltozik. A középhőmérséklet emelkedik, a sarki jégsapkák, a gleccserek olvadnak, a jégbefagyott területeken megkötött metán a légkörbe kerül, tovább növelve az üvegházhatást. A fosszilis energia egyre nagyobb részét fordítjuk közlekedésre, miközben a talajerő visszafordítás (műtrágya felhasználás) csökken. Az erdők CO₂ megkötő szerepét nem veszik figyelembe, hanem nyersanyagként és tűzifaként hasznosítják őket (és még ezt nevezik „zöld” energiának!), így területük évi több ezer négyzetkilométeres darabokkal csökken. A termőterületek drasztikusan csökkennek és már a mérsékelt övben is zsugorodó tendenciát mutatnak. A trópus szárad, vagy szélsőségesse

válk, a hideg égöv pedig még nem nagyon alkalmas élelemtermelésre. A mérsékelt égöv, bár a nyugati technikai kultúra birodalma, és ipari-technológiai háttérrel jól megerősített mezőgazdasága a népességét még bőven ellátja, exportra is jutna, de nincs rá elég fizetőképes kereslet. Marad a segélyrendszer (azt fizetik, hogy ne termelj), és a föld ugaroltatása. A termelés is koncentráldódik, ezért még tovább nő a szállítás szerepe. A nagy népességkoncentrációk nem csak fogyasztanak, hanem a legnagyobb szennyezés-termelők is. Minthogy a Föld népességének $\frac{3}{4}$ -e tenger- vagy folyópart mellett él, a szennyeződés legnagyobb része a vizeket érinti. A tengeri élővilág pusztulása ma már gyorsabb, mint a szárazföldié.

Összegezve: az élelemtermelés lehetősége csökken, a növekvő hőmérséklet miatt a biodiverzitás csökken, a táplálékbiztonság a szennyezettség miatt romlik, az egészséges ivóvíz veszedelmesen fogy, az élőhelyek nagy része képtelen lesz eltartani a népességét, a szélsőséges időjárási jelenségek gyakorisága nő, a szállítás már egyre inkább kényszer és nem lehetőség.

*

Ezzel szemben, az emberiség alig tesz valamit. A technikai források és az energiák nagy része a kialakult rendszer fenntartásában, tökéletesítésében érdekelt. A lokális válságok sorát a kormányok termelésinek, gazdaságinak, pénzügyinek - illetve átmenetinek gondolják. A lokális társadalmak fenntarthatóságával is baj van, egy másik fajta kényszerpálya/elfajulás miatt. Egyre nagyobb mértékben kell a fejlett világ népességét a szolgáltatási szektorban lekötöni. Esetükben a jól szervezett szállítás biztosítja a javak beérkezését, de éppen ez vezet tömeges dologtalansághoz. Ennek oldására a szolgáltatási szektor és a szórakoztató ipar hivatott. A szórakozó életforma nem képes kudarctűrésre. A rendszer bármilyen funkcionális zavarára hisztérikusan reagál, majd erő kifejtés nélkül összeomlik, hiszen sem világnézeti, sem spirituális tartalékai nincsenek. Vagyis komoly munkavégzésre csak rendkívüli megrázkódtatások hatására és csak fizikai kényszer esetén képes. A dologtalanság a termékenység abszolút és relatív csökkenéséhez is vezet. A kialakult társadalmi szerkezetet (pl. a nyugdíjrendszert) a népesség reprodukciója nem képes fenntartani. A globális válság miatt megváltozó és kedvezőtlené váló ökoszisztéma által lepusztuló **trópusi és félsivatagi területek népessége a maradék élelemtermelésre alkalmas területek felé, elsősorban a mérsékelt övbe vándorol.** Az ott talált kulturálisan enervált, dologtalan, de tehető népesség képtelen őket integrálni, mert **kultúrája már nem integráló erejű.** Technikai fölénye azonban még biztosítja uralmi helyzetét.

A fő probléma, hogy a világ, a válság jellegével nincs tisztában. Az itt-ott felbukkanó működési zavarok elhárításával véli kezelni őket, miközben a válság egyetemes, az egész Földet, de vélhetően az egész Teremtést érinti, és jellemzi.

Jézus társadalmi kérdésekkel csak érintőlegesen foglalkozik. Talán a lényege abban foglalható össze, hogy

osztolni kell. (A jézusi osztozás nem a javak nagyjából egyenlő szétterítését jelenti, hanem szeretet által áthatott életformát, ahol a másik segítése jelenti az egyén sikerét, közösségi elismerését, boldogságát.) Ezt még legalább annyira nem próbálta senki, mint az anarchisták elképzelését, a hatalom nélküli társadalmat. Az osztozás kicsiben, pl. egy családon belül, megvalósítható, de ha nő a lépték, akkor a világban meglévő önzés ennek útját állja. Ha nem osztozunk, akkor az egyedüli fennmaradási esély, hogy az anyagforgalomba új és új területeket kell bekapcsolnunk. Amikor az európai ember kezdte kinőni a kontinensét, akkor felfedezte Amerikát. Ma már nem nagyon van hely, ahová mehetünk, mert a bolygó minden pontját bekapcsoltuk a szállításon alapuló élelem- és energifaló rendszerünkbe, amelyet a pénztechnika segítségével tartunk mozgásban. Ha a világűr felé nem találunk további expanziós teret, akkor olyan belső gondokkal kell szembenéznünk, mint a Római Birodalomnak, amikor a barbárok dörömböltek a kapuin. A hatalom ezért – okulva a történelemből – szigorítja az ellenőrzést. Mindenféle veszélyre hivatkozva korlátozza a személyes szabadságot, és reális esélyt teremtett egy Világkormány megalakítására. Az aztán, minthogy hatalmában szinte semmi sem korlátozza, kötetlenül tehet meg minden válságkezelő intézkedést, felrúgva akár az emberiség egész történetének kulturális és emberességi értékrendjét. (Abortusz, eutanázia, sterilizáció, kényszerlakhely, izolálás, biometrikus azonosítás, stb.)

Ma már világosan látható, hogy a tendencia, ebbe az irányba mutat. A keresztények és az Istenszeretetet csak emberszeretet által megélhetők tartó vallások hívei, a lélekben Isten útját járnak akarók, evilági értelemben reménytelen helyzetbe kerültek, kerülnek. Eszköztelenek, hiszen a média nem őket segíti, a történelmi egyházak a tendenciának megfelelően viselkednek, az államok egyike sem vállalja nyilvánosan az értékrendjüket, a magánszektor haszonelvű cégei ellenük vannak, mivel takarékosan kívánnak bánni a Föld javaival, ezért nem jó fogyasztók. A kötelező elektronikus nyilvántartás, a bőr alá ültethető chip (kutyák esetében már realitás, néhány országban kötelező), mint a tömegek kontrollálásának reális kényszerlehetősége semmilyen egyéni útra nem ad majd lehetőséget. Orwell világa, amit leírt az 1984-ben, csak babazsúr ahhoz képest, ami ránk vár.

Mi átmeneti korban élünk, a Fenevad teljes hatalomátvétele napjaiban. Nekünk talán megadatik, hogy kihasználva a réseket, úgy éljük le az életünket, hogy ne vonjunk a fejünkre erőszakot, és mégis a teremtés lényegének megfelelő létformával kísérletezzünk, azt adjuk tovább utódainknak. A színvallást nem tudjuk elkerülni, vagy, ha mi igen, a gyermekeink már semmiképpen.

Tehetünk-e valamit egyáltalán? Vagy csak a túlvilági lét kínál feloldást a krízisre, az ember problémáira? A történelem tanulsága szerint az ember mindig szívesen vállalta a harcot az általa jónak tartott ügy érdekében. Mindig voltak a meggyőződésükért a halált is vállalni kész hősök, vértanúk. A jó ügyet kell tudatosítanunk magunkban, ahhoz, hogy értelme legyen az életünknek itt, az átmeneti korban. Hinni kell benne, hogy érdemes itt a Földön min-

dent megtenni a Fenevad ellen, mert azáltal már itt is születnek eredmények, és ezek nélkül az örök üdvösségünk nem érhető el.

A legfontosabb, hogy ne higgyünk a külterjes, tömeges megoldásban, csak a kis léptékekben, a családián megvalósíthatókban. A feladatainkat is pontosítani kell. Most nézzük meg, hogy a dolgozat elején, a kissé esetlegesen összeválogatott, és itt megismételt nyolc tételre (baloldalt) milyen választ adhatunk Jézus Krisztus tanítása és Jared Diamond elemzése ismeretében.

Állítás

Ahogy mi látjuk

1. A Genézis szerint Isten azt a parancsot adta, hogy: „Szaporodjatok, sokasodjatok és uralkodjatok a föld minden teremtményén, a tenger halain és az Ég madarain.”

Nem az a dolgunk, hogy szaporodjunk és uralkodjunk mindenben, hanem az, hogy egymást és minden létezőt az Isten útjára vezessünk. Az osztozás, a szeretet, a teremtett világban testvérként élni akarók sokasodására szólít fel az Isten. A jézusi tudat nélküli, csak a vevést és az önzést ismerők biológiai sokasodása növeli a Világ bajait, végül elpusztítja a szeretet esélyét – önmagával együtt.

2. Igaz, hogy egyre nagyobb háborúk törnek ki, de a háborús veszteségek az emberiség számához viszonyítva, folyamatosan csökkennek.

A háborúkat nem csak abszolút értelemben kell értékelni, hanem, főleg abból a szempontból, hogy az őket követő békékben mennyire sikerült megoldani vagy elkerülni azokat a gondokat, amik miatt a háborúk kitörték. Ha így nézzük, a világ háborúi egyre katasztrofálisabbakká váltak, függetlenül attól, hogy az emberiségnek hány százaléka pusztult el bennük.

3. Az ember a rendelkezésére álló technikai eszközökkel el tudja pusztítani az ÉLETET, a Földet

Ha állandóan a termonukleáris halál árnyékában, félelemből cselekszünk, akkor olyan megoldásokat is elfogadhatunk, amelyek ember számára valójában elfogadhatatlanok. Nem szabad félnünk! A világegyetem nagy katasztrófái, pl. egy bolygóütközés, egy pillanat alatt tűzgolyóvá, vagy úrtörmelékké változtathatják a Földet, mégsem hozzájuk igazítjuk igaz, vagy hamis tetteinket. Legyen így a saját technikai lehetőségeinkkel is. Meglétük és veszélyes voltuk miatt nem térhetünk le lelkiismeretünk útjáról.

4. A fejlődés, a „haladás” az ember tudatában is jelentkezik. A **fejlődés** az emberiség szempontjából **objektív jó**.

A fejlődés csak az ember és az Isten kapcsolatában értelmezhető. Az emelkedő technikai szintek elterelik a figyelmet az emberi tudat állapotáról. Az ember indulatai határozzák meg, hogy milyen. Ha indulati szintünk nem lényegül át a szeretet Isten lelkével, nem beszélhetünk fejlődésről, csak technikai lehetőségeink bővüléséről,

amely éppen bonyolultabbá válásával egyre inkább a hatalmat szolgálja és nem a szeretetet.

5. A történelmi fejlődés során a hatalmi, vagy uralmi formák több - a társadalmat érintő - problémát oldanak meg, mint amennyit támasztanak.

A hatalmi szerkezet igazodást vár el. Ha sokan igazodnak kevesekhez, akkor a sokak igénye és a kevesek törekvése között ellentmondás alakul ki, még akkor is, ha kezdetben a kevesek jól látják a sokak igényét, és éppen annak kielégítése érdekében szervezték meg hatalmukat. A szolgáló típusú (tehát jézusi) vezetés csak ott működhet, ahol a sokak még átlátják a kevesek (vezetők) érték végzett munkáját, vagyis személyes kapcsolatban állnak, a döntéseknek ők is részeseik.

6. Tudásunk fejlődése bebizonyította, hogy az elveszett Éden igenis, visszanyerhető, csak megfelelő mértékben csökkentenünk kell a Föld lakosságát.

Aki a Föld lakosságának csökkentésében látja az emberiség krízisének megoldását, csak akkor jár el helyesen, ha a csökkentést önmagával, vagyis saját létalapjának csökkentésével kezdi. Minden közösségi, hatalom által kikényszerített népességcsökkentés morális romláshoz, szörnyűségekhez vezet. Istentelen és embertelen.

7. A folyamatos demográfiai növekedés adhat csak alapot egy stabil szerkezetű, kiegyensúlyozott társadalomnak.

A demográfiai növekedés az expanzióra alapuló társadalom fenntartását szolgálja. A világ jelenlegi elrontott állapotában a fejlődők túlszaporulata mellett a fejlettek fogyása jelentkezik. A demográfiai helyzet szigorúan a kis közösségek szintjén értelmezendő, mert ott teljes komplexitásban mutatkozik meg, és nincsenek hatalmi vetületei. Ha a szállítási rendszeren alapuló világstruktúra nem állna fenn, akkor a demográfiai kérdés nem merülne fel.

8. Tiszta energiára van szükségünk, hogy megóvhassuk a Föld éghajlatát és biztosítsuk életszínvonalunkat

Tiszta energia, megfelelő technikai feltételek birtokában talán biztosítható. Sajnos mindenki csak arra gondol, hogy annak birtokában zavartalan, és az ökológiai összeomlás nélkül folytatható lehet a világ jelenlegi – a teremtés céljával ellentétes – működési rendje. Időben talán kitolható, de lényegileg éppoly pusztító hatása lesz. Mert tartósabban és kockázatmentesebben rendezi át az emberi tudatot a vevés világába, ahol a válság oka maga az osztozásról tudni sem akaró lét.

Az osztozáson alapuló világ felépítésének kísérletére van szükség. Erre csak a hatalmi struktúra figyelmen kívül hagyásával van némi lehetőségünk. Ha egyéni törekvéseinket valóban áthatja a felelős, osztozáson alapuló, takarékos és békés világ utáni sóvárgás, akkor meglepő sikereket is elérhetünk. Az alábbi tanácsok szerint közösségben élő ember egészen biztos, hogy jobb minőségű és biztonságosabb, mindenki számára vállalhatóbb életet él, mint aki a nagy koncentrációkban feloldódva, csak egyéni megoldást keres. Az alábbi 12 pont nem kínál tökéletes megoldást, de

segít olyan irányba fordulni, amely másoknak is vonzó lehet. A válságnak egyre láthatóbb jelei mutatkoznak, és sok ember – a jeleket látva – tudatosan keresi a kiutat a már érzékelhető összeomlásból. Az alábbi tanácsok gondolati, életviteli megújuláshoz vezethetnek, amely nem csak lelki megújulást jelenthet, hanem valódi megmenekülést, már itt, evilágon is. (És nem szükséges hozzá vallásosnak lenni.)

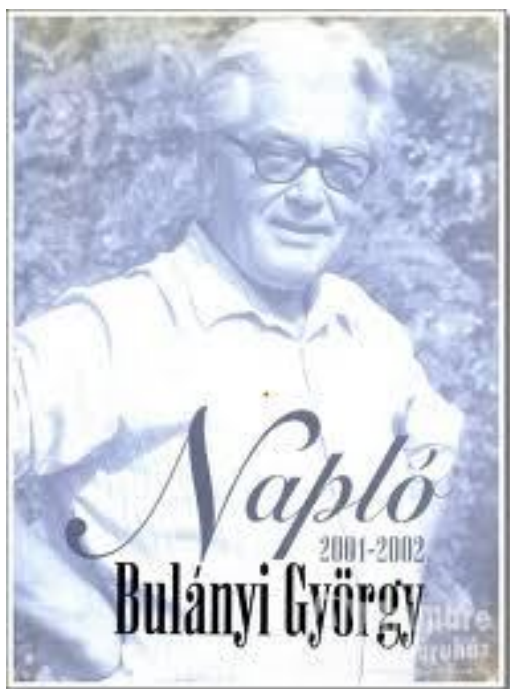
1. Akkora közösségben kell élnünk, amelyet átlátunk, személyesen ismerünk. (Polisz, kb. 10.000 lakos)
2. Egymás fizikai és lelki közelében kell élnünk, és rendszeresen ki kell cserélnünk egymással gondolatainkat.
3. Szűkolkodó nem lehet közöttünk, de mások kihasználását sem lehet megengedni. Egymás szemé előtt élve ez könnyen megvalósítható.
4. Nem befolyásunkat, hanem a **példánkat**, jó megoldásainkat kell terjesztenünk. Expanzióink csak békés példa lehet, és csak erre irányulhat.
5. Törekednünk kell rá, hogy életterünkbe a lehető legkevesebb külső energia érkezzon, és belőle a legkevesebb hulladék távozzon.
6. A közösségen belül törekedni kell rá, hogy ne lépjük át az organikus sebességet¹.
7. Helyben megtermelhető élelmiszert ne hozunk távolabbról, mert mástól vonja el a forrást, tőlünk pedig a helyi munkát.
8. Az anyagi ellenszolgáltatás profitot tartalmazó rendszerét fokozatosan háttérbe kell szorítanunk az élet élhetősége érdekében.
9. Gyermekünk oktatásáról – kezdetben alapszinten – magunknak kell gondoskodnunk, vagyis az általunk személyesen átlátható közösségnek.
10. Egészségünk megőrzéséről és alapfokú gyógyításunkról ugyancsak magunknak kell gondoskodnunk. (Egészséges életmód, szolidaritáson alapuló háziorvosi ellátás, elsősegélynyújtás)
11. Utódaink életkezdéséről, képzéséről és folyamatos biztatásáról közösségileg is gondoskodnunk kell.
12. Ne engedjük, hogy a média világa leváltsa tudatunkban a személyközi kapcsolatok jelentőségét. (Ha csak lehet, az elektronikus média – a tévé – műsorait, csak kisebb-nagyobb közösségben, és előre elhatározott időben nézzük)

Elhangzott előadás a 2008-as BNT-n.

1

*A társadalmi aktivitásban az a sebesség, amit az emberi tudat még maradéktalanul képes feldolgozni. Ez többnyire a fizikai erővel elérhető sebességet ill. a tömegközlekedést (kerékpár, állati erő, villamos, vasút, stb.) jelenti. Természetesen a technikailag lehetséges nagy sebességek is a társadalom rendelkezésére állnak (hírközlés, repülőgép, gépkocsi), de kerülni kell **létfeltételszerű**, kényszerű alkalmazásukat.*

VÁLOGATÁS A NAPLÓKBÓL.. (VÁLOGATTA: SARLÓ CSABA)

Piarista köz, 2007. szeptember 1.

De hát Jézus is ismerte a Teremtés könyvét, tudott őszüleink vétkéről, a lángoló pallosú kerubokról, a kiűzésről Éden kertjéből. Persze, hogy ismerte, hiszen hallhatta eleget a történetet Máriától, Józseftől, akik szintén hallották azt a maguk szüleitől. El is hihette mindezt a Jézus nevű – gyermek. Azután Jézus férfikort ért, s elindult unokabátyjához alámerülni a Jordán vizében. S keresztkedése után belül, a szívében, hangot hallott: *Te vagy az én szerelmes fiam, akiben nekem kedvem telik.* Hallhatott volna egyebet is. Például ezt: Én, az Úr, Izrael Istene, kiválasztalak téged, hogy hirdessed dicsőségemet. Vagy valami olyasfélét, amit Isten tolmácsai hallottak, amikor elkezdtek prófétai pályafutásukat. Például ezt: Az Úr Lelke van rajtam... Nem ilyet hallott. S amikor ellenfelei szembesítették Jézust Izrael megszentelt vallási hagyományaival, csak ennyit mondott: *Akik előttem jöttek, mind tolvajok és rablók...*

Hoppá! S ezzel Jézus átlépett a megszentelt hagyományokon. Nagyon rossz véleménnyel volt ezekről: „hiábavalóan tisztelnek, mert tanai, amelyeket hirdetnek, csak emberi parancsok. Az Isten parancsait nem tartjátok meg, de az emberi hagyományokhoz, a korsók és poharak megmosásához és sok ehhez hasonlóhoz ragaszkodtok. Szépen semmibe veszitek Isten parancsát, hogy hagyományokat állítsátok a helyére. Mózes azt mondta: 'Tiszteld apádat és anyádat' és: 'Aki gyalázza apját és anyját, az halállal lakoljon.' Ti viszont ezt mondjátok: Ha valaki azt mondja apjának vagy anyjának, hogy Korbán, azaz áldozati ajándék az, amivel segíthetnék, már nem engeditek meg neki, hogy valamit is tegyen apjáért vagy anyjáért. Isten szavát érvénytelenítitek hagyományokkal, amellyel azt átadjátok. És sok ehhez hasonlókat tesztek.”

Most pedig lépünk egyet! Jézus nem volt nagyon vallásos. Ennek bizonyítéka, hogy a Tizenkettőnek figyelmeztetnie kellett őt: Taníts minket imádkozni, mint ahogy János is tanította tanítványait. Jézus hajlott a jó szóra és mondta: *Amikor imádkoztok, ezt mondjátok: Atyánk, szenteltessék meg a te neved... Hogyan találjuk ezt az imádságot imakönyveinkben? Hogyan is? Hát így: Az Úr imádsága.* Ez a második hoppá szövegemben. Nem Jézus nevezte el így imádságát, amely ezzel kezdődik: *Atyánk, szenteltessék meg a te neved!* Még Atyját sem mondta Úrnak, hát még saját magát. Jézus korában is udvariassági forma volt a férfiakat Uramnak szólítani, csak úgy, mint ma a *Mister*, a *Monsieur*. Szólították őt is olykor így, s nem tiltakozott ellene. De Istent nem szólította ezzel a szóval. Magát sem nevezte ezen a néven. A Tizenkettőt sem uraztatta másokkal, maga sem mondta őket úrnak. Jézus szótárában ez az *úr* szó a világ fiai számára fenntartott részlegbe kerül.

Sajátságos, hogy bizonyos kultúrák és vallások mégis az úr megnevezést adták az Istennek. Keresem ennek az okát. S abban találok meg, hogy fölibe akarunk kerülni a többi embernek. Kinevezzük Istent a törzsünk, nemzetünk Istenének. Megállapítjuk, hogy a pogányok istenei nem is istenek, csak a mi törzsünk istene az egyedül igaz, a valóságos Isten. Tele vannak ezzel az istenképpel az Ószövetség zsolttárai. Az ember valamire akar jutni. Fiatalságom egyik filozófiatanára, a piarista Kornis Gyula, *aszscendizmusnak* nevezte ezt a törekvésünket: azaz többre – följebb – akarunk jutni, mint a másik ember. Csinálunk tehát magunknak istent is, aki legfelülről igazolja ezt a törekvésünket. Nemcsak a zsidók istene ilyen. A magyaroké is. *Őseinket felhozád Kárpát szent bércére, Általad nyert szép hazát Bende-gúznak vére.* Nesze neked, te cseh, rác vagy akármelyik más nép. Abba kell hagyni ezt a valakiknek kiváltságot biztosító istenképet. Vissza kell térni Jézushoz, akinek olyan istene van, aki szeretné azt sügni mindannyiunknak: *Te vagy az én szerelmes lányom/fiam, akiben nekem jó kedvem telik.*

Tegyük mérlegre a mi kereszténységünket, annak az istenképet. Nem Jézusét, hanem a keresztény hitletétemény istenképet. Valljuk, hogy csak egyetlen Isten van. Milyen ez az Isten? Betudja nekünk Ádám-Éva engedelmességét, s ezért haragszik ránk. Kiválasztja Izraelt, s népévé teszi azt, aki körülmetélkedik. Jézusban hatálytalanítja az Izraellel kötött szövetséget, s Jézus engedelmisségét betudja nekünk istennektetszésül. Tehát maga az Isten tesz meg bennünket bűnösöknek, bár nem vétkezünk ősszüleinkkel együtt, az Isten tesz bennünket istennektetszővé, mert körülmetélkedünk, majd hatálytalanítja ezt, s akkor leszünk istennektetszővé, ha megöntjük a bubát az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében. Mindezen az a vége, hogy mi keresztények vagyunk azok, akik egyedül ismerjük az igaz Istent, s ez az igaz Isten tudja be nekünk Ádám/Éva vétkét és Fia golgotai szenvedésének érdemét is. Minderre csinál a páli teológia egy műszót, s ez a műszó – a kegyelem.

Egy apa/anya nem kegyelmez a gyermekének, csak megbocsát, mint a tékozló fúnak az apa.

Piarista köz, 2007, október 4.

Akik úrnak képzelik Istent, maguk is urak akarnak lenni, és elpusztítják egymást, mert szembekerülnek Isten, az ember s az általa megteremtett emberi világ, az Éden természetével. Ne törődjél velük! Viseld el a szerencsétleneket! Nézz Jézusra, s gondoldj arra, hogy Neked csak az a szükséges, hogy hallgassad őt, és harmóniában légy vele. Butaságaikat, amiket kitalálnak, hogy az Isten világából az urak világát formálják ki, engedd el a füled mögött. Ahogy Jézus is tette a pusztában, ahol a kísértő ördög megpróbálta őt rávenni, hogy álljon be az urak közé, s legyen övé a világ minden dicsősége. Meddig? Amíg le nem győzi őket egy másik úr, egy másik úr-faragta isten segítségével. Meg se halld a trombitaszót meg a vezényszót: Rohamra! Imához! Te tudod, hogy az Isten szerelmes lánya vagy fia vagy, akiben Neki jókedve telik. Hagyd a halottcsinálás hadi művészetét a halottakra! Te ismered a Barla diák énekét, s maradj el a sereg mögött, ahogyan ő is elmaradt, amikor társai áthágták a Meszest, s róji és szánts egy kis szláv leánnyal. A honfoglalás dicsőségét hagyd ezekre az eszükvesztettek. Akárhogy is hódítják meg a hont, a te gyermekeid, unokáid meg dédunokáid fogják azt megtölteni. Ők fognak vetni és aratni a földeken. A hódító urak pedig majd egymással is hajba kapnak. Lenyilazzák, lelövik meg felrobbantják egymást. Halat a Visztula, s lengyel vagy nem lengyel, de az Istenre figyelő asszonyok adnak gyermeket önökre, és nincs ott halál, ahol dalolni és szülni tudnak. Így van ez, akármilyen nyelvet is beszélnek, akik Jézusra figyelnek és tudják, hogy csak egy a szükséges. Mi? Az, hogy olyan légy mint az Isten, aki csak él, csak szolgál és csak szeret. Magyar és lengyel, tót vagy oláh, rác vagy cigány, teljesen mindegy, testvértáncra penderülnek, miközben azok, akinek fegyveres Úr az istenük, csataterekké rondítják vetéseiteket. Baj, de nem végső, mert tavaszra a fű újból kinő, s bárányok legelnek majd rajta, akik tejet adnak Barla és a kis szláv leány ivadékainak. Hogy mindez mese, azt csak az urak meg az általuk kitalált istenek papjai mondják. Te tudod, hogy ha nem is hazudnak szegények, ostobaságokat mondanak..., mert nem hallgatnak Jézusra és nem tudják, hogy egy a szükséges. És az nem az, amit az ördög próbált magyarázni Jézusnak a pusztában.

S ne hidd, hogy az ember alkalmatlan arra, hogy megértse a másik embert. Isten arra teremtette az embert, hogy beszéljen, s hogy értse egymást. Amíg tudták, hogy beszélniük kell egymással, értették is a másiknak a szavát. Csak amikor az urak gyepükkel kezdték elválasztani harcosaikat más urak harcosaiktól, akkor indult el a más és más nyelveket beszélés szokása. Amíg nem választották el egymástól alattvalóikat az urak, addig értették egymást. Barla diáknak nem kellett szlávul tanulnia, a lánynak sem Barla nyelvén, hogy meg tudják egymást csókolni. A bábéli nyelvzavar, ami van, ki tudja hány ezer éve, annak a következménye, hogy egymással beszélés helyett nyilazunk és löjük egymást. A nyelvészek azt kérdezik, hogy a

globalizálódás kifejleszti-e a mindenki által érthető nyelvet, ahogy a kezdetben mindnyájan értettük egymást. Hatodlagos kérdés, amíg lövöldözünk egymásra, és semmi tartalma nincs, amikor már nem lövöldözünk. Ha megértjük, hogy csak egy a szükséges, akármilyen nyelvet is használunk, érteni fogjuk egymást. A szeretet megteremti majd a közös nyelvet, ha nem is tudjuk ma megmondani, hogy melyik lesz az. Ha a sumérek magyarul beszéltek, ha Dél-Amerikában, Afrikában népeket találnak, akik értenek magyarul, akiket megértünk mi, magyarok, s ha mindez igaz, akkor talán... nem fejezem be a mondatot, nehogy kinevessetek.

Maradjunk csak annyiban, hogy akik megtalálják az egy szükségeset, azoknak – ha értik egymás nyelvét, ha nem értik – nem lesznek kommunikációs problémái, mert sohasem akarnak majd a másiknak olyant, amit nem kívánnak maguknak. Minden jó lesz, ha megtaláljuk az egy szükségeset és mi sem természetesebb, mint hogy megtaláljuk. Minden? És a betegség, és az öregesség? Sohasem értettem Jézus gyógyítani, feltámasztani tudását. S most arra gondolok, hogy Jézus megtalálta az egy szükségeset: azt, hogy az Atya szerelmes fiának tudhatta magát, és ennek csudálatos hatása volt. Csak hinni kellett a betegnek, a halottját kísérőnek abban, hogy Jézus segíteni tud rajta, és ez a hit meggyógyította őt. Meg, mert erő ment ki belőle. Aki eljut az egy szükségesre, megérti, hogy arra lettünk, hogy csak segítsünk társainkon, s abból ugyanaz az erő megy ki, amely Jézusból kiment, amikor a vér folyásos asszony hitt a maga gyógyulásában

Piarista köz, 2007. október 5.

Nincs szükség kijelentő mondatokra, mint pl. az ilyen: *Rossz úton jársz*. Nincs szükség felszólító és tiltó mondatokra sem: *Ne járj azon az úton, amelyen jársz, mert az az út nem vezet sehová!* Kérdő mondatokra van szükség. Ilyenekre: *Jól hallom-e az Isten hangját magamban? Ezt és ezt hallom magamban... Te, vagy Ti mit gondoltok: Jól hallom-e, amit hallok, vagy rosszul?* Jézus ügyének történeti nem sikerülése, félresiklása, annak a következménye, hogy Pál biztos volt abban, hogy Isten és Jézus hangját hallja. Olyannyira biztos volt benne, hogy elátkozta mindazokat a Jézusra hallgatni akarókat, akik mást hallottak a szívükben, mint amit ő saját maga hallott. Csak tévedett Pál, és menthetetlenül haladt előre a maga útján, mert nem volt önmaga igazát megkérdőjelező mondata.

S nincs mód a történelmi és nem történelmi, keresztény és nem keresztény egyházakon belül a kérdő mondatokra. Arra a kérdő mondatra sem, hogy mindez nemcsak Pál kitalálása-e? Arra sem, hogy mindennek mi köze van a jézusi tanításhoz? Arra sem, hogy Jézus hol tanított arról, hogy az Isten Ádám-Éva minden utódjára megharagudott, s hogy Jézus golgotai halála által Isten kiengesztelődött irántunk? Arra sem, hogy a kereszttség nemde annak a lepecsételése, hogy valaki Jézus tanítványa akar lenni? Arra sem, hogy azt tanítja, amit ő tanított. Csak állító mondataink vannak az igazságról és

éltélő mondataink vannak az eretnekek tévedéseiről. Jézus példájának utánzása helyett Jézustól nem származó állítások kötelező ismételtetését kívánja meg a Jézusra hivatkozó egyházakhoz tartozás. Álljunk szóba már egyszer a kérdő mondatokkal is!!!

Piarista köz, 2008. január 5.

Vasmisém

Most, 65 éve, az első misém után ott volt a primíciás ebéden a mátyásföldi szülői házban az akkori tartományfőnök, akit magunk között nagypapának neveztünk, mert nagyon öregnek láttuk, túl volt már a hatvanadik évén. Ő mondta az ebéd során a köszöntőt. Egy mondatára emlékezem még. Ezt mondta: *Nem tudtuk, hogy nem lesz-e szűk számára Macedónia.* Már mint számomra. Akkor illendően hallgattam, s csak most válaszolok a több mint félszázada már odaát levő Zimányi Gyulának, hogy szűk lett az bizony..., de azért még mindig beleférek valahogy, magam sem tudom, hogy miként.

Mért férek bele? Mert tudjuk mi, piaristák mindannyian, hogy a lelket nem szabad megerőszakolni. Az ember lelke a végső instancia. Ennek kell eligazítania mindnyájunkat. Erre hivatkozott Jézus is és ezt kérte számon ellenfelein is: *Amikor látjátok, hogy felhő támad nyugatról, mindjárt azt mondjátok, hogy eső jön, és úgy lesz. Amikor meg déli szél fúj, mondjátok, hogy hőség jön, és úgy lesz. Képmutatók, a föld és az ég jelenségeit fel tudjátok ismereni, ezt az időt pedig miért nem tudjátok megítélni? Miért nem ítéletek meg magatokról, hogy mi a caddik, mi a dikaion, azaz mi az istennektetsző, mi az Isten akarata?* (Lk 12, 54-57). Testvéreim, ami Jézusnak rendelkezésére állott, számunkra is hozzáférhető. Az ember annak következtében ember, hogy tudja, mit kíván tőle az Isten. Olyan halálbiztosan tudja, mint a katicabogár is tudja, amit neki tudnia kell. Azt, hogy repülnie kell. Mi sem azért tudjuk, mert megtanították nekünk az ötezer vallás valamelyikének a kinyilatkoztatásából. Annak következtében tudjuk, hogy van anyánk meg apánk. S nincs apa vagy anya, aki lelkére venné, hogy magzatának át ne adjon valamit. Ezt: Kislányom, kislányom, tudod, hogy jókislánynak, jókisfiúnak kell lenned. Tudod, hogy nem teheted a másíknak azt, amit nem akarsz, hogy neked tegyék. A szülők is átvették ezt gyerekkorukban a szüleiktől, a mi nagyszüleinktől. S a szülők pedig átadták nekünk. S ennek az emberléttel együttadott ismeretnek a következtében tudunk mindannyian halálbiztosan ítéletet mondani a szívünkben arról, hogy mi tetszik az Istennek, hogy mi az ő akarata. Csak aki képmutató, csak az nem tudja megítélni, hogy Jézus igazat beszél-e. Aki pedig nem mutat képet, hanem azt mondja, amit a szíve mélyén érez és hall, az képes helyesen ítélni. Képes és tud is, ha befelé figyel.

A Macedóniával kapcsolatban eszembe jutott valami. Ruiz volt a neve a piaristák egyetemes főnökének akkor, amikor Lécai körbejárta Rómában bíboros társait, hogy elmagyarázza nekik, hogy mekkora nagy eretnek is volnék én. Nekem megírta Ruiz, hogy ne képzeljem, hogy a Vatikán egy bíborossal szemben nekem fog majd igazat adni. Weigand Józsi korombeli paptársam is elmondta nekem,

hogy római levéltári kutatásai során nem talált példát rá, hogy a Vatikán igazat adott volna egy papjának, ha az szembekerült püspökével. Mindez azonban nem akadályozta meg Ruiz generálist, hogy Casarolinak, a Vatikán második emberének megírja, hogy miféle embernek is gondol ő engem. El akarom kerülni most a dicsekedést. Majd a hálás utókor levéltári kutatása kibogarássza levelet, s ez példája lehet annak, hogy mindenkinek módjában van, még ha generális is, azt mondani, amit gondol, amit a szíve mélyén talál.

Piarista köz, 2008. január 7.

S most térjünk vissza mai szövegünkhöz. Istennek kevés, hogy a zsidó Izajás összegyűjtse népét, Izraelt. El kell jutnia a gojokhoz is. El, mert Isten nem a zsidók Istene. Isten minden ember Istene. Istennek nem tud segíteni se Izajás, se Jézus, se Szókratész. Istennek csak mindannyian tudunk segíteni. Isten ügyén csak az segít, ha az első kategóriából elfogynak az emberek. Ha nem lesz olyan, aki vállalja a történelmi felelősséget. S akkor ki fogja a történelmet csinálni? Hát maga az Isten. Hogyan? Magában? Nem, hanem a rozsdamentes jó lelkiismeretű emberiséggel együtt.

De ilyen soha nem lesz, mert mindenképpen lesznek emberek, akik vállalják a történelmi felelősséget. Ez esetben marad a történelem az Isten nélküli ember történelme. Marad minden úgy, ahogyan eddig is volt. Történelmünk az Isten történelme csak akkor lehet, ha vállaljuk mindannyian a rozsdamentes jó lelkiismeret útját. Reménytelen? Mi? Az Isten kísérlete nem lehet reménytelen!

Izajás nem tehet többet, mint hogy engedi kettéfüresztetni magát. Jézus nem tehet többet, mint hogy nem kér tizenkét légió angyalt, s hagyja keresztre feszítettetni magát. Szókratész nem tehet többet, mint hogy nem menekül el város-államából, Athénból, hanem tiszteli a törvényt, és kiissza a méregpoharat.

De az gyalázat, hogy Izajás népe díszíti Jézus idejében a próféták sírját, s megfeszíti Kaifás a soron következőt, s népe pedig üvölti, hogy Barabást bocsássa el Pilátus.

De az gyalázat, hogy az egyetemes kereszténység Pál nyomában vallja, hogy Jézus rendbe tette a világ dolgát, mert halálával Jézus elvette tőlünk a bűnt, hiszen aki megkeresztelkedik, az üdvözülni. Pedig ebből semmi sem igaz. Csak az az igaz, hogy Konstantin folytatja azt, amit Néró és Tibériusz abbahagyott. Nagy Károly pedig megkeresztelten folytatja, amit Konstantin hagyott abba. Mr. Bush meg a tőkés társaságok folytatják, amit Hitler meg Sztálin abbahagyott. Hogy a hullahegyek gyártásában a keresztények, a Gulag vagy a tőkés társaságok az abszolút világbajnok, ennek kiszámításához még meg kell érnünk a tőkés társaságok napjának – azt hiszem: hamari – leáldoztat. De én már most is az utóbbiakra tippelek. Külön szerencse, hogy a tőkés társaságok urainak nagyobb része meg sincs keresztelve – úgy hiszem.

De az gyalázat, hogy csak a Magyar MÉRCE, s nyomában a zsidóság hazai lapja a – Szombat – s az olyan

jószándékúak (bár nem feltétlenül rozsdamentes jó lelkiismeretre törekvők) szólalnak meg, mint amilyen hollandiai barátom is, de az egyház hallgat. Értsük meg: hazai püspökeink nem szólalnak meg, amikor elmondom, hogy soha nem lesz abból semmi, amit Jézus tanított, amíg a zsolozsmában és a szentmisében nemcsak az hallható az Ószövetségből, amit Izajás mond, hanem az is, hogy Isten elpusztítja a zsidók ellenségeit, a fáraót vízbe fojtja..., mert Isten örök szeretettel szereti őket.

Az Internet már tudja, hogy ez a 2006 végén írt írásom folytatja gyalázatos pályámat, s vénségemben újból botránkozatom azokat, akik csak vallásuk tanítására figyelnek, de Jézusra semmiképpen sem. Miért botránkozatom? Csak azért, mert nem visz rá a Lélek, hogy ne botránkozassam.

S a tőkés társaságok érdeke nem kívánja, hogy elhallgattassanak? Nem. Ahhoz még túlságosan kisfiú vagyok, s nincsen időm már megnőni életem kilencvenes esztendeiben. De azért arra így is elég bátor vagyok, hogy rámutassak arra, hogy ma nem a különböző kormányzó meg ellenzéki pártok jelentik a trónt, hanem a tőkés társaságok. Ők jelentik ma az emberiség legnagyobb veszedelmét. Ebbe pusztul bele a fehér ember, vagy más néven a keresztények világa. Úgy pusztul bele, hogy kiirtja saját magát.

Ki lesz a nemzetek világosságává? A tolmács, a próféta. Az, aki nem hazudja le a csillagot az égről. Az, aki nem magyarázza meg a kedves híveknek, hogy Jézus keresztje következtében más lett a világ, mint amilyen előtte volt. Az, aki számbaveszi, hogy mára mennyi lett a hajléktalan, az öngyilkos, akik a történelem korábbi századaiban emberhez illő hajlékban laktak. Aki elmondja, hogy történelemhamisítás történt. És mindenekelőtt Jézus rozsdamentes lelkiismeretét cserélték le a bennünket megváltó Istenre, aki kiengesztelte Őt Ádám-Éva meg a mi bűneinkért. És istenhamisítás is történt. Haragvó öregurat csináltak belőle, aki megkegyelmezett az embernek. Urat csináltak Jézus Atyjából.

Az emberiség butítását abba kell hagynunk. A nyomor az nyomor. A megváltatlanság meg megváltatlanság. Az öszülők bűne miatt megsértődő Istent le kell cserélnünk. Ő tett szabaddá bennünket. Tehetünk rosszat is.

Piarista köz, 2008. február 5.

RADIKALIZÁLÓDTAM...

(Kovács László beszélgetése a vasmisés Bulányi Györggyel)

KL: Túlvagyunk a vasmiséen. Minden nagyobb hírverés nélkül kb. 500 ember jött össze a Duna-parti piarista kápolnában, ahol megünnepeltük családiasan pappá szentelésed 65. évfordulóját. Előtte talán egy hónappal érdeklődtem a vasmisé felől? Mire azt válaszoltad: Lesz, de remélem nem érem meg. Most megkérdezném Tőled: Szabad illet mondani egy Bulányinak?!

BGy: Én azt hiszem, hogy szabad. Azért szabad, mert az embernek ki kell mondania mindig, amit gondol. Isten sohasem kívánja azt, hogy hazudjak. Sohasem kívánja, hogy azt mondjam: jaj, csak éljek még sok-sok eszten-

dőt, amikor olyan pocsekül érzem magam, hogy szívesen befejezném.

KL: Tíz évvel ezelőtt beszélgettünk a 80. születésnapod előtt. Akkor azt kérdeztem Tőled, hogy sikeres volt-e az életed. Azt válaszoltad, hogy az Isten is, Jézus is sikertelen, mit mondhatnál akkor Te? A vasmise előtti pesszimista hangodból azt hallottam ki, hogy most még inkább sikertelennek érzed magad. Változott valami tíz év alatt? Súlyosabb a helyzet? BGy: Sok minden változott. A nagyvilág változásait hagyom, inkább arra válaszolok, hogy bennem történt-e valami változás? Történt: Radikalizálódtam...

KL: Radikálisabb lettél? Hogyan?

BGy: Jó egy esztendővel ezelőtt mondtam Ady-ligeten egy prédikációt, az volt a címe, hogy „Mind tolvajok és rablók...”. A prédikáció megjelent a Naplóban, a Koinóniában, a Kapu-ban, és átvette onnan a Magyar mérce is. Az első háromnak sajtónyilvánossága semmi eredményt nem hozott, de a Magyar mérceben megjelenés annál inkább. Határainkon túlnyúló vita folyik arról, amit ebben a tanulmányomban megírtam. Az egyik vélemény: Áldja meg a jó Isten a Bulányi atyát, hogy végre kimondta azt, amit mondott. A másik: Hát ez akkora melléfogás! Mert hogy lehet olyat mondani, hogy az Ószövetség nem az Isten ígéje?!

KL: Hogy lehet?

BGy: A hozzászólók első csoportjáról mesélnék valamit. Egyik régi bokortag azt írta, hogy ő hozzáfogott Mózes öt könyvének elolvasásához. Az ihletője az volt, hogy az egyik vasárnap azt hallotta a szentleckében, hogy Isten választott népe kiirtotta az amalekitákat egy szálíg. A szentlekkét felolvasó egyházi személy akkor azt mondta: Ez az Isten ígéje. A hívek pedig ráfelelték: Istennek legyen hála!

KL: Isten helyesli a gyilkolást. Ez zavar Téged is?

BGy: Nagyon. Mert úgy érzem, hogy nem lesz ebben a világban sohasem rend, amíg az Isten gondolatával totálisan ellenkező dolgokat szépen, vallási hagyományainkként érintetlenül hagyjuk. Csak akkor lesz rend, amikor csak ahhoz ragaszkodunk, amit Jézus megfogalmazott, és amiről valójában kivétel nélkül minden ember tudja a lelke legmélyén, hogy ez az Istennek a hangja. Ebből is látszik: radikalizálódtam.

KL: Mielőtt tovább mennék, megkérdezem: nem abból lett a baj, hogy az említett újság „Az Ószövetség nem az Isten szava” cikkedet antiszemita állásfoglalásként kezelte, és ezzel az egész írás politikai hangsúlyt kapott? Magyarán, hogy berángattak Téged egy politikai vitába?

BGy: Az, az ő dolguk, hogyan magyarázzák, amit írtam.

KL: Jó, térjünk vissza a radikalizmusodhoz. Azt állítod, hogy amit eddig isteni kinyilatkoztatásnak hittünk, nem az. Ez azért a katolikus híveknek eléggé vad kijelentés.

BGy: Eljutottam oda, hogy szép-szép dolog, ha az ötezer különféle vallás mind tudja, hogy az ő vallásalapítójuk kinyilatkoztatásban részesült. De min-

degyik úgy tudja, hogy csak ő részesült. Toynbee, a mesterem, az elmúlt század második felének egyik legnagyobb kultúrfilozófusa mondja: a vallások közös eredeti bűne, hogy azt hiszik, hogy az Isten egyszer szólt és akkor éppen nekik szólt, az összes többinek nem. És amit a többiek Isten szavának mondanak, az mind csak legfeljebb megbothsátható, jó szándékú tévedés. De hát képtelenség az, hogy Isten sötétségben hagyja az emberiséget mindaddig, amíg el nem jön egy Mózes vagy Jézus, és meg nem magyarázza végre, hogy mit kíván tőle az Isten. Ez képtelenség. A katicabogár is tudja, hogy hogyan kell repülni, és az Isten képére és hasonlatosságára megformált ember is tudja, hogy mit akar tőle az Isten. Tehát a kinyilatkoztatás benne van az ember s az emberiség bölcsőjében. Annak következtében, hogy embernek születünk, mindannyian tudjuk, hogy „jónak kell lennünk”! Jézus csak ezt a mindannyiunk szívében meglévő hangot fedezte fel. Hát ennyiben kinyilatkoztatást adott. Azt mondta el, ami abszolúte nyilvánvaló kell, hogy legyen számunkra, ha élni akarunk. De ez már nem is tévedhetetlen tanítás, hanem nyilvánvaló tanítás; ugyanúgy, ahogy nyilvánvaló tanítás a

$$2 \times 2 = 4.$$

KL: A „Keressétek Isten Országát!” c. és szamizdatban még hat kötetes biblikus elemzésedben leírod, hogy mit jelent „jónak lenni”. Jézus a szeretet törvényét hirdette, hogy az ember adjon másoknak, ne vegye el a másét, szolgáljon, ne uralkodjék másokon, szelíd legyen, és ne bántson senkit. Ezzel szemben ott van az ember bírvágya, hatalm vágya és agressziója. A már említett sikertelenség mintha oda menne vissza, hogy vagy az Isten, vagy a Jézus nem jól értené az embert. Szeretetélet és szeretetközösség? Olyat kér tőle, ami megvalósíthatatlan.

BGy: Azt mondd, hogy Jézus valami olyanra akar rávenni minket, ami nem megvalósítható? Hát én ezt az állításodat nem tudom magamévá tenni. Miért? Mert mit csinált Jézus? Ő a harmincas évei elején pályamódosítást végzett. Becsukta a názareti faipari üzemét, vándortanító és emellett vándorgyógyító is lett. Sőt még tizenkét fiatal is megnyert magának. Halála előtt, amikor megkérdezte őket, hogy volt-e valamiben hiányuk a három esztendő alatt ők azt felelték reá, hogy semmiben. Megvalósítható tehát ez az életforma, de egészen más kérdés, hogy mit szólnak ehhez az urak.

KL: Az urak? A hatalom emberei?

BGy: Igen. Ha az urak azt mondják, hogy nem valósíthatod tovább, hanem még szépen a Golgotára, akkor nem lehetséges megvalósítani. A kérdés, hogy ki tudjuk-e magunk közül iktatni az urakat, akik a maguk kiváltságainak a védelmében ezeket a derék jézusokat a keresztre parancsolják. Ezen fordul, hogy az emberiség előbbre tud-e jutni. Amíg urak vannak, addig nem tud előre jutni Jézus ügye. Ennek a rétegnek ki kell múlnia. Az írástudóknak, a főpapoknak, a véneknek, vagyis a hatalmi elitnek meg kell szünnie. Amint megszűnik a hatalmi elit, akkor ez az életvitel, ez a pályamódosítás, amit Jézus csinált, valósítható lesz.

KL: Csakhogy urak mindig lesznek. Hogyan szűnne meg a hatalmi elit?

BGy: Meg vagyok győződve arról, ha csak a Bulányi György, meg csak a Kovács Laci csinál valamit, attól még semmi se lesz. Mindenkinek kell csinálnia. Jézusokká kell lennie a hat és fél milliárd embernek. Amíg a hat és fél milliárd nem lesz Jézussá, addig reménytelen a vállalkozás. Jézussá lenni – nem emberfeletti, mert ő semmi emberfölöttit nem csinált. Evett és ivott, falánk és borissza embernek is minősült, és persze a belső hangra hallgatott.

KL: Ami ellenünk dolgozik, az a szép új világ. De volt egy másik ok is, amit az elmúlt időben annyit emlegettél. Ez a vallásosság, a lelkiség csökkenése a Bokorban, és a hierarchia viselkedése a Bokorral szemben. Kíváncsi lennék, hogy ebben a kérdésben is radikalizálódott-e? Először a vallásról kérdezek. Jézus életformát hirdetett és nem vallást, a jézusi Útból Pál csinált vallást, ezt Te magad is állítod. Miért teszel mégis nagy hangsúlyt a vallásra, vallási szertartásokra?

BGy: Lacikám, három fajta emberbe vetem a reményemet. Az egyik a teista, aki azt vallja, hogy van Isten, a másik az ateista, aki azt gondolja, hogy nincs Isten, és a harmadik a panteista, aki azt gondolja, hogy ez az asztal, meg fotel, meg te is és én is istenek vagyunk. Radikalizálódásom következő területe az, hogy nem érdekel, hogy az ötezer vallás melyikébe tartozol, nem érdekelnek a szenthagyományaid. Azt mondom csak, hogy legyenek a hagyományaid szentek, de légy szíves válaszolni arra, hogy az, amit ez a názareti Jézus megfogalmazott, azt a szívedben magadénak tudod-e vallani? Ugyanezt mondom az ateistának is, a zenbuddhistának is.

KL: Értem, a jézusi erkölcsre teszed a hangsúlyt, és nem érdekel a dogmatika, a vallási ceremónia. Ezt eddig is mondtad, ha nem is ilyen radikálisan. De mi van az egyházzal? Azt sokszor emlegeted, amit Loasy abbé mondott, hogy „Jézus az Isten Országja jövetelét hirdette meg és helyette jött az egyház”. Kíváncsi vagyok, hogy változott-e valami azon az egyházhöz ragaszkodásodon, ami az „egyházhűség - jézushűség” vitában fogalmazódott meg. Világosan látod, hogy a katolikus egyház sem dogmatikájában, sem morálisában, sem jogrendjében, sem kultuszában nem egyeztethető össze Jézus radikális tanításával. Mert a két csúcserkétes Isten dogmája (szerep és megtorol), az önvédelemből szabad gyilkolni erkölcsstana (egyénnek, államnak, országnak), az egyház uralmi jogrendje („hierarchia” = szent, papi uralom), a szentmise szertartása, mint a haragvó Istent kiengesztelő (isten)-ember-áldozat bemutatása stb. szemben áll a jézusi szeretet tanítással. Történt-e „egyházhűségedben” is valami változás? Vagy ma is azt gondold, hogy a Bokornak csak a katolikus egyházon belül van jövője?

BGy: Messzebből kezdem. A Bokor a katolikus egyházon belül keletkezett. A katolikus egyházban vannak kedves világi hívek. A papok szakmája az, hogy meghalljanak valamit, és ezt a kedves világi híveknek elmondják. A Vörös hadsereg ideérkezése következtében egy páratlan dolog történt. Addig, amíg a Vörös hadsereg ide nem ért, addig minél többeknek akartunk beszél-

ni, hogy legyen tele a templom, legyenek 200-an, 300-an. A Vörös hadsereg ideérkezése rákényszerített bennünket a földalatti kisközösségre, amelyikben csak egy pár ember ül. És ez a jézusi 12-re emlékeztető forma megszüntette a „főtisztelendő atya” és a „világi kedves hívek” különbségét. A főtisztelendő atya és a kedves világi hívek is mondtak valamit, és pillanatokon belül létrejött az a szituáció, hogy a kedves világi hívő gondolata pontosan annyit ér, mint a főtisztelendő atya gondolata. Megszületett a katolikus egyházon belül a gondolkodás lehetősége. Nem az volt a fontos, hogy amit mondasz, szerepel-e valamelyik pápai enciklikában tévedhetetlenül megfogalmazva. Nem. Más lett az érdekes. Mondom egyházi terminológiával: a bennem lévő Isten Szentlelke igent mond-e arra, amit mondasz. Ez lett az érdekes. A kisközösségek lelke mélyén egy hallatlan forradalom játszódott le. Az „érvényes”, amire az én lelkem igent tud mondani. Az „érvénytelen”, amire az én lelkem nem tud igent mondani.

BGy: Azon nem tudok változtatni, hogy abba a családba, nemzetbe, vallásba, vallási kultúrába születtem bele, amelyikbe beleszülettem. Ennek következtében magyarokkal, katolikusokkal jobban szót tudok érteni, mint franciákkal és mohamedánokkal. Magyarok és katolikusok között élek, ebben a rendházban is. Sehol nem teszek lakatot a számra. Két esztendő óta itt élek, nagyjából mindenki tisztában van azzal, hogy mit képviselek. És annak ellenére, hogy azt képviselem, amit képviselek, szeretnek, sőt, aranyosak hozzám. Titokban abban reménykedem, hogy ezekből a fiatalokból is lesz, aki megérti azt, ami bennem van. Az egyik fiatal KIO-t kért tőlem. Boldogan adtam. Nem akarom én kicövekelni a jövőt. Ha el tudjuk adni az árunkat a magyar katolikus egyház egy bizonyos pontján, adjuk el. Legyünk teljesen nyitottak, mert ha nem vagyunk teljesen nyitottak, akkor óhatatlan az, hogy csinálunk egy külön vallást. A vallástörténet pedig egyértelművé teszi számomra azt, hogy nem lehet létrehozni a szentek gyülekezetét, csak a szentek és nem szentek gyülekezetét tudjuk létrehozni. Semmiképpen sem mondanék olyasmit, hogy tartsátok magatokat távol tőlük, mert én nem tartom távol magamat tőlük. És semmiképpen sem adok biztatást, hogy engedjétek már a negyvennyolcból valamit azért, hogy befogadjanak titeket. Jézus nem engedett a negyvennyolcból és nem lépett ki a saját egyházából. Körülbelül így vagyok.

KL: Az egyház hierarchiája nagy taktikus, látjuk ezt az egyháztörténelemből, lásd a legutóbbi évtizedeket, amikor még a bolsevik hatalommal is kiegyezett és lefeküdt neki. Nem gondolod, hogy ebbe a rendházba visszaköltözéssel alapot adhatsz arra, hogy később, ha úgy fordul a helyzet, kisajátítsanak, és azt mondják, hogy Bulányi az élete végső szakaszában mégiscsak megtért, visszatért, a miénk? Ellopják Tőled még azt is, amit Te találtál ki?

BGy: Ezt a halálom után fognák csinálni, ugye?

KL: Persze.

BGy: Hát, ha hagyjátok! De nincsen ennek komoly veszedelme, hogy kisajátítsanak, és magukénak mondjanak. Hát sajátítsák ki és mondják azt, hogy az

egész Bulányi szöveg semmi más, mint egy normál piarista szöveg. Óriási nyereség lenne ez a kisajátítás. Bár csak ez következne be!

KL: Köszönöm válaszaidat. A magam részéről örömmel hallgattam az utóbbi években történt radikálizálódásodat. Ha belegondolok, egyes radikális nézeteid egy huszonegyes fiatal szájából is meredeknek hangzának. Már most, a vasmise után, és a 90. évemben, kíváncsian várom a rubin misédet öt év múlva. Mert a következő beszélgetésünk ugye akkor esedékes?

BGy: Én nagyon bízom abban, hogy a rubin mise csak egy fogalom az én életemben és nem valóság. Amikor az ember belép a kilencvenedik esztendejébe, akkor azt kérdi Tompa Mihállyal együtt: „Minek vagy itt”? Azt felelem, hogy egyelőre még muszáj itt lennem, mert nem kaptam még meg a behívót. De nagyon reménykedem, hogy ami késik, nem múlik... s lecsukódik már a szemem...

HABOS LÁSZLÓ VÁLOGATOTT VERSEI 2011

Szibéria ege

Vörös szél söpör végig a városon,
bezárt ajtók és rettegés,
könyörtelen az éjszakai csengetés.

Vörös vigyor ül meg a váll-lapon
hasztalan a könnyes könyörgés,
börtönbe taszít a harsány nevetés.

Vörös az elsuhanó táj, sín, vagon,
halál lakik ott és szenvedés.
Kihalt a könyörtület, az emberség.

Vörös kezekben a fegyver, hatalom,
hitet próbál a kegyetlenség -
Istenbe bújt remény az üdvösség.

Hősök, ti vörös földben porladók!
Ki takarta el ekkor Isten szemét?
Ki jegyzi ez ártatlanok nevét?

Szibéria vörös ege megfagyott,
lassan olvad a túlélte szívekben a jég,
aki megbocsát, annak felragyog az ég.

Elmaradt kiüzetés

Álmomban, az édenkertben jártam,
szép volt, olyan tökéletes, amelyet csak álmodni lehet.

A gyönyörtől alig láttam, de a tudás fáját,
azt a sokszor elátkozott fát könnyedén megtaláltam.
Ámde rajta a kívánatos gyümölcsöt már nem találtam.

Ki szedte le vajon?

Az a sok erre tévedt álmodozó?

Vagy talán maga az Isten?

Ő lehetett a megfáradt, a csalódott öreg kertész,
hogy legalább e napon maradjon el a kiüzetés.

Boncasztalodon fekszik lelkem

Levetek mindent felvett ruhámból,
páncélinget, rostélyos sisakot.
Legyőztél ma, hát magamat megadom.
Hosszú lesz az éj, veled virrasztok.

Túl vagyok megint vesztes csatámon,
belátom erőtlenséget, gyengeséget.
Elvesztett kardom a sárban hagyom,
életem, király kezébe adom.

Nincs már életem, csak vérző lelkem,
sebeit gyógyítod, bekötözöd.
A boncasztalodon fekszik lelkem,
fényruhát adj, reggel felöltözöm.

Jó lenne!

Jó lenne végre
Holnap reggel felébredni
Félelem nélkül,
Estig tevékenykedni
Szorongás nélkül,
Elfáradtan lefeküdni
Kérdések nélkül,
És átaludni az éjjelt
Rémálmok nélkül.

Nyílt a kapu...

Nyílt a kapu a hatalmas, a díszes,
és ott állt az Úr, akié a minden.
Vendégeit várta szent vacsorára,
s minden jót terített nagy asztalára.

Nem köszöntöttek senkit a kerubok,
pedig ezerszer ezer a meghívott.
Fátyolos szemmel nézett az Úr, s látott csodát,
egy tevé jött, aki átléphetett a tűfokán.

Majd jöttek messziről néhányan rongyokba bújva,
a díszes ajtó előtt lerogytak, leborultak.
Vak vezette a botjára támaszkodó némát,
a süket, hátán hozta járnivalóját.

Intett az Úr, s angyalai dalolni kezdtek,
vendégei a lakmározásba feledkeztek.
Ekkor az Úr levette fejéről a fényes vásznat,
és megtörölt sorban minden egyes megmosott lábat.

GYULAI IVÁN**HOL A HATÁR?**

A technikai haladás a történelem során lehetővé tette, hogy egyre több energia felhasználásával egyre több embert lássunk el élelmiszerekkel. Technikai képességeink gyarapodása a népesség növekedéséhez vezetett, az pedig a több és jobb iránti igényhez. Olyan mókuserékbe kerültünk, amelynek a hajtóereje a növekvő népesség növekvő igénye a növekvő termelés iránt.

Sokan még ma is határtalannak vélik a növekedés lehetőségeit, holott egyre több jel figyelmeztet bennünket, hogy lehetőségeink felső határaihoz értünk. Ezeket a jeleket a környezetünk küldi felénk változások formájában, amelyek arra figyelmeztetnek bennünket, hogy meghaladtuk a bennünket körülvevő környezeti rendszerek rugalmasságát. Mint a gumilabda, amit, ha túl nagy erővel nyomunk össze, kipukkad, és alakváltozása nem teszi többé alkalmassá, hogy labdázhassunk vele.

Környezetünk is hasonló a gumilabdához. Sokféle terhelést kibír anélkül, hogy változásokat szenvedne, de van egy határ, amikor már nem képes szerkezeti változások nélkül elbírni a ráhatásokat. Az emberi tevékenységekből származó terhelések mára globális méretben meghaladták a bioszféra rugalmasságát, amelyre abból következtethetünk, hogy az életfenntartó rendszerek nem képesek megújulni, azokat gyorsabb ütemben használjuk, mint megújulnának.

Megdöböntő John Crawford - a Sydney-i Egyetem Fenntartható Mezőgazdaság Tanszékének vezetője - egy-két évvel ezelőtti tanulmányában azt állította, hogy még itt a fejlettnak és gondosnak nevezett Európában is 17-szer gyorsabban pusztul a talaj, mint megújul. A fenntartható mezőgazdaság azt jelenti, hogy a mezőgazdaság úgy bánik az általa használt erőforrásokkal, hogy azok képesek legyenek megújulni. Vagyis nem 17-szer gyorsabban kellene pusztulnia a talajnak a megújulás mértékéhez képest, hanem legalább annyinak kellene évente keletkeznie, mint amennyi elpusztul. Becslések szerint – évente mintegy 75 milliárd tonna termőföld tűnik el a helyéről, s mára a világ termőtalajának 80 százaléka mérsékelten, vagy jelentősen erodálódott. Kínában 57-szer, Amerikában 10-szer, Ausztráliában pedig 5-ször gyorsabban pusztul a talaj a természetes regenerálódási üteménél. Az elmúlt fél évszázad során India a mezőgazdasági területének durván egynegyedét, Kína a termőterületeinek 11 százalékát veszítette el.

De nemcsak a talaj, hanem az élővilág is gyorsabban pusztul, mint amilyen a fajképződés sebessége. A természetes kihálás szerint évente 1-2 fajt veszítenénk el, de ma a kihálás üteme ennek több ezerszerese, 10-30 ezer fajt is végleg eltűnik évente, anélkül, hogy sokukat megismertük volna. Senki sem tagadja, hogy százezerszer gyorsabban égetjük el a föld mélyében rejlő fosszilis energiahordozókat, mint amilyen ütemben újrakeletkeznek, hogy felborítottuk a nitrogén, szén, foszfor globális ciklusait, hogy több széndioxidot, és általában több hulladékot bocsátunk ki a környezetbe, mint amennyit a természetes rendszerek képesek lennének elnyelni.

Mindezért ki és mi a felelős? Tényleg a 7 milliárd ember fogyasztási igénye a legfontosabb hajtóerő? A technika lenne a felelős, ami lehetővé teszi ennek a kielégítést, vagy az ember, aki igazolhatatlan igényekkel áll elő?

Becslések szerint az élelmiszerek a harmada végzi hulladékként, és ha a primer élelmiszer-alapanyagokat vizsgáljuk, akkor a megtermeltnek alig fele hasznosul elfogyasztott élelmiszerként. Ha nem lenne ez az erkölcsstelen pocskolás, akkor úgy lehetne megetetni a világnépességet, hogy mindenki jól lakjon, és sokkal kevesebb erőforrást vegyünk igénybe. Hogy ez mégsem lehetséges, annak az oka a profitszerzés. Furcsa módon a gazdaságot nem érdekli, hogy miből növekszik. Azoknak, akinek nem gond kifizetni az élelmiszert, azok jó, ha pocskolnak, hiszen így elfogy az is, amiért a szegények nem képesek fizetni.

A mezőgazdaság azonban nem egyenlő az élelmiszer-gazdasággal, számos új igényt támasztanak iránta. A legújabb az energiaellátásban való fokozott részvétel. Jelenleg az élelmiszer-ipari alapanyagként megtermelt cukor, keményítő és olajtartalmú növények egy jelentős részét motorhajtó üzemanyagokká alakítjuk át, és egyre terjed a megtermelt növényi maradványok energetikai célú hasz-

nosítása, akár közvetlen égetéssel, akár biogázzá történő átalakítással.

A gyorsan növekvő közlekedési ágazat miatt több motorhajtó anyagra van igény, amelyet az olajcsúcs miatt aligha lehet tartósan kielégíteni. A legtöbb fejlett motorizált ország, Amerika és Európa vezető gazdaságai, hiányában vannak az olajnak, energiaéhségük nő, külső függőségük pedig fokozódik. Az sem elhanyagolható szempont, hogy a közlekedés az ÜHG kibocsátás egyik legjelentősebb hajtóereje lett. Így nem csoda, hogy az olaj helyettesítésére, az ÜHG kibocsátás csökkentésére, és a függőség oldására népszerű elképzeléssé, és terjedő gyakorlattá vált az agro-üzemanyagok termelése. Az USA 2009-ben 416 millió tonna gabonát termelt, amelyből 119 millió tonnát alakítottak át etanollá, hogy a benzinhoz keverjék hajtóanyagként. Ez mintegy 350 millió ember élelmiszerének elégetését jelentette végső soron.

A keresleti oldali hajtóerők eredményeként az 1990-2005 között tapasztalt, 21 millió tonna éves átlagos növekménye a gabonafogyasztásnak csaknem megduplázódott, 41 millió tonnára nőtt 2005-2010 között.

Az igények növekedése a természeti környezet gyorsuló pusztulásával jár együtt. Vagyis sokkal többet kellene termelni rosszabb környezeti körülmények között. Az egyik meghatározó körülmény a globális éghajlatváltozás ténye, amely számos kellemetlen, és leküzdhetetlen jelenséggel fenyeget. A gleccserek elolvadása a termő-, és lakóterületek vízellátását egyaránt veszélyezteti, főleg ott, ahol a száraz időszakban, mint pl. Kína, India, a gleccserekből olvadó víz jelenti az utánpótlást. A hőmérséklet emelkedése egy fokként feltehetően a gabona termésátlagok 10%-os csökkenéséhez vezet. A globális hőmérséklet-emelkedés miatt az óceánok vízszint-emelkedése szintén komoly termőterület veszteséggel fenyeget, főleg a nagy folyók kiterjedt deltavidékének termékeny földjein.

A másik meghatározó tényező a talaj romló állapota. A mennyiségi gondokról már beszéltünk, a minőségiokról még nem. Kevesen tekintenek úgy a talajra, mint valamilyen önszerveződő élőlényre. Pedig a talaj valóban egy élőlény, amely összeszervezi a környezet minden más elemét, a vizet, levegőt, alapkőzetet, élőlényeket, a bennük lévő kémiai elemeket, a nap energiáját. A talajt a rajta lévő élet táplálja, a növények tápanyagokat raktározhatnak a gyökérzetben, a felszínen elhaló élőlények pedig részben ásványosodnak a talajban. De mi történik, ha ennek az élőlénynek a testét a talajmunkákkal állandóan összeroncsoljuk, ha a rajta termelt növényi biomasszát eltávolítjuk róla, és végső soron elégetjük?

A növények testének közel 20%-a szén, amelyet ha elviszünk a felszínről, akkor kiéheztetjük a talajban azokat az élőlényeket, többnyire mikroorganizmusokat,

amelyek igénylik ezt a szénforrást. Pedig az élethez nélkülözhetetlen 30-40 elem körforgását a talajban egy négyzetméteren, s tetszőleges mélységben 400 gramm tömegű élő anyag biztosítja átlagosan, amely egy hektáron átlagosan 4 tonna, optimális esetben 30 tonna élő anyag tömeget jelent. E mögött hihetetlen fajszámok és egyedszámok sorakoznak fel, pl. négyzetméterenként, s tetszőleges mélységben több mint ezer baktérium és gomba egyed, több mint 100 algaegyed stb. Minden egyes beavatkozás az ökológiai rendszerbe, - talajművelés, taposás, talajvíz szintjének emelkedése, süllyedés, stb., - a mikrobaközösségek katasztrófájához vezet, amelynek során végül a talajban lévő élő biomasza mennyisége a tizedére, huszadára csökken egy természetes társuláshoz képest.

Csak Magyarországon évente 4,3 millió hektáron 30-32 milliárd m³ talajt mozgat meg a földművelő. A talaj kiszántásakor annak rétegezettsége vagy megfordul vagy részben átfordul, ami azzal jár, hogy a mélyebben lévő, anaerob körülmények uralta rétegek aerob körülmények közé kerülnek, a felsők pedig rossz oxigénellátás közé. Az alulra került rétegekben tömeges baktériumpusztulás indul meg, az ásványosodás lelassul. Felül a mikroorganizmusok aktiválódnak, a lebontási folyamatok, humusz bontó folyamatok felgyorsulnak, a szénkészlet kiürül, széndioxiddal terhelve a légkört. A humusz degradációjával romlik a talaj szerkezetesség. A szerkezetességet tovább rontja az esőcseppek, valamint a taposás mechanikai hatása, amelyek a pórustér fogatot csökkentik. Az eketalp miatt a talaj tömörödötté válik, benne a fermentáló baktériumok kapnak nagyobb szerepet, amelyek toxikussá teszik a talaj ezen rétegét a növényi gyökerek számára, így azok képtelenek ezeket a talajmélységeket használni.

Magyarország területének 57%-a mezőgazdasági terület, amely összesen 5,337,200 ha. Ebből 4.323 ezer ha szántóföld, amely az ország teljes területére kivetítve 46,5%. A szántóknál mindenképpen kedvezőbb diverzitású gyepterületek az ország területének 8%-ra zsugorodtak, az erdővel borított felszín viszont növekszik, és meghaladta a 20%-os részesedést. Ennek a területnek alig több mint a felén található természetesre emlékeztető, honos fajokból álló erdőtársulásokat. Az ország területének több, mint 20%-a élvez valamilyen szintű védeltséget, legalább Natura 2000-es terület. A természetes vegetációs örökség ennek ellenére - szigorú számítások szerint - mindössze az ország területének 2-3%-át teszik ki csupán.

A jelenlegi területhasználat rendkívül kedvezőtlen az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás tekintetében is. A versenyképes mezőgazdaság az utóbbi időben a még kiterjedtebb és még intenzívebb szántóterületek irányába toltotta el a földhasználatot, amely rendkívül kedvezőtlen az éghajlat szempontjából a rossz szerkezetű felszínborítottság miatt. Egyrészt az alacsony szabályozó funkció, másrészt a mezőgazdasági tevékenységekből származó ÜHG kibocsátások (gépek, talajművelésből származó széndioxid, és nitrogén műtrágyázásból eredő dinitrogén-oxid) erősítették az éghajlatváltozás kedvezőtlen voltát.

Mit kell tenni ilyen körülmények között? Az agrárgazdasággal szembeni gazdasági és társadalmi elvárásokat az ökológiai lehetőségek határain belül kell tartani, ami megfelel az eltartóképeseknek. Ezen határok figyelembe vételével nem lehetséges egyszerre elvárni a még jelentősebb agrárexportot, a biztonságos hazai élelmiszerellátást, a megújuló energiaforrásokra irányuló célkitűzések megvalósítását biomasszából, továbbá az egyéb ipari alapanyag szükségletek kielégítését.

Az agrárgazdaságban követendő fenntarthatósági elv, hogy kevesebből (környezeti erőforrás, térfelhasználás) jobbat és értékesebbet állítsunk elő! Nem több, hanem kevesebb területen kell nem föltétlenül többet, hanem föltétlenül értékesebbet termelni, nem több géppel, hanem több hozzáadott értékkel. Kevesebből értékesebbet pedig a teljes és hatékony (az alapanyagot nem pocsékoló) feldolgozással lehet produkálni!

A gyakorlatban egy másféle földhasználati szerkezetet kell kialakítani, amelyben kevesebb a szántó terület. A kevesebb szántót talajkímélő műveléssel (csökkentett művelés, vagy direkt vetés), kevesebb géppel és energiával, a talaj megújulásának fenntartásával, a természetes folyamatok adta energiák bekapcsolásával, és nem azok mesterséges pótlásával szükséges kezelni. A külső energia bevitele helyett zárt láncú mezőgazdasági hulladékhasznosítást kell kialakítani a talajok minőségének megőrzése érdekében. Sokkal több kertészet kell, amely sokkal nagyobb hozzáadott értékkel termel, sokak számára munkát és jövedelmet ad. Állat és környezetbarát, természetes állattartási módokat kell megvalósítani, amelyek növelik a minőséget, és a foglalkoztatottságot. Minden alapanyag-termelést teljes feldolgozási vertikummá kell szélesíteni, amelyeknek a célja a helyi piacok teljes ellátása, az élelmiszer-önrendelkezés szem előtt tartása. Az ökoszisztéma szolgáltatások megőrzése, az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás pedig megköveteli, hogy az alacsony agroökológiai potenciállal rendelkező területeken a természetes folyamatoknak engedjünk teret.

Hosszan sorolhatnánk az intenzív mezőgazdálkodás környezeti negatívumait, amelyek sürgős változtatást igényelnének. Manapság azonban nem a környezetért

való aggodás korszakát éljük, inkább még többet kérünk attól, amelyet már eddig is túlterheltünk. Válaszúthoz ért a mezőgazdaság, és az egész emberiség. Mert miközben a zöld forradalom felélte a természeti tőke nagy részét, és annak árán még jobban hozzájárult az emberiség szaporodásához, a megnövekedett népesség még több igényt támaszt a mezőgazdasággal szemben. 2050-re 70-75 százalékkal több élelmiszert kell produkálni, hogy a 9,3 milliárd főre duzzadt emberiség egésze megélhessen a Földön. Hol a határ?

A természetben senki sem szántja a talajt, az elhaló növényi részek visszakérülnek a felszínre, betakarják a felszínt, megakadályozzák a talaj tömörödését, a víz lefolyását, a talaj kiszáradását, a víz és a szél által okozott eróziót, táplálják a talajban lévő életet. Ezzel szemben hazánk területének közel a felét kitarjuk télire, kitéve a víz és szél eróziójának, a kiszáradásnak, a talajban lévő életet a pusztulásnak.

FARKAS ISTVÁN

ÉRTÉKELEMZÉS

A II. világháború idején a nyersanyagok árai világszerte, így az Amerikai Egyesült Államokban is rendkívüli módon megemelkedtek. Ezzel párhuzamosan, a hirtelen megnövekedett hadiipari megrendelések következtében bizonyos nemesfémekből (titán, réz, molibdén) hiány mutatkozott. A tervezők ezért kénytelenek voltak új, helyettesítő megoldásokat alkalmazni. A szállítók azt tapasztalták, hogy a megrendelő, az amerikai hadsereg nem reklámálta meg az árut, azaz a módosított kivitelű, anyagú termékek is megfeleltek az igényeknek.

A II. világháborút követően, amint a nyersanyagok árai az eredeti szintre süllyedtek, ill. a hiány megszűnt, a szállítók visszatértek a drágább, eredetileg alkalmazott anyagokra, megoldásokra. Erre a jelenségre figyeltek fel a General Electric vezetői. 1947-ben megbízták L. D. Miles-t, a General Electric mérnökét, hogy dolgozzon ki egy olyan, általánosan alkalmazható eljárást, amely - az elvárt minőség biztosítása mellett - költségcsökkenést eredményez.

Az elmúlt század hetvenes éveiben népszerű szervezési eljárás volt hazánkban is, és úgy gondolom, mindig is az marad. Bár a fogyasztói társadalom jelenlegi célkitűzései sokszor nem egyeznek meg az eljárás céljaival, mégis... a költségek, ráfordítások csökkentése a versenyhelyzet egyik mindenkoros célja marad. Az eljárást alkalmazzák vállalat-szervezésnél, folyamatszervezésnél, termékfejlesztésnél, technológiafejlesztésnél és mindenütt, ahol valaminek a használati értékét úgy akarták megtartani, hogy közben az energia és anyagfelhasználását, vagyis a költségeit csökkentették. Az eljárás alapos tárgyi ismeretet, pontos tájékozottságot igényelt az adott „termék” összes lehetőségeit illetően és szinte naprakész ismeretet a funkciók fej-

lesztésével kapcsolatos minden elképzelésről, legyen az anyagi, szellemi, eljárási, piaci, pénzügyi vagy munkaügyi kérdés. Ugyanakkor egy nagy nyitottságot is megkövetelt, hogy mindez a sok ismeret ne korlátozza az elemző intuíciónak a készségét, vagyis hogy bármi, az adott elemzés tárgyát érintő új ismeretet, értést szabadon engedjen behatolni elméjébe. Az eljárás lényege, röviden az volt, hogy a vizsgált „termék” minden egyes alkatrészét úgy kellett kézbe venni, mintha akkor látná az elemző először. Rácsodálkozni és elgondolkozni: mi cél szolgál, mi a helye az egészben, annak a célnak mennyiben felel meg, lehetne-e másképp, jobban, olcsóbban megvalósítani a célt, stb. Ugyanezt meg kellett tenni az alkatrész anyagával, előállítási technológiájával, a szerelési műveletsorral, hogy az egyes műveleti lépések gazdaságossága és célszerűsége is optimális legyen. Mindent el kellett dobni, aminél az alapvető cél elérésében alkalmasabb és olcsóbb megoldás volt található. És mindeközben soha sem volt szabad elfeledkezni az egész „termék” alapvető funkciójáról. A végeredmény rendszerint egy vadonatúj alkatrész, termék, eljárás, folyamat, szervezeti egység, vállalat lett. Mindezekből következik, hogy egy jó értékelemző ritka volt és igencsak meg kellett fizetni.

Miles megfogalmazta a funkcióelemzési koncepcióját, és a fejlesztési folyamatokba integrálta azt. Ez az eljárás Value Analysis néven vált ismertté. Miles megértette, hogy a termékek azáltal értékesíthetők, amit nyújtani, produkálni képesek a fogyasztó számára. A termékek egyrészt valamilyen munkát végeznek, másrészt kényelmet, esztétikát, minőséget, presztízt nyújtanak a fogyasztó számára. Ennek biztosítása érdekében a termék alkotóelemeinek megértett funkcióira fókuszáltak, amit cselekvő igével és mérhető főnévvel írtak le. A funkcióelemzés a legfőbb és eredeti találmánya a VA-nak. Az értékelemzés annak a természetes gondolkodásmódnak, döntési mechanizmusnak a tudatos alkalmazása, mely szerint minden döntésünknel egy időpillanatban mérlegeljük az elérhető előnyt (minőséget) és az érte hozott áldozatot (költséget).

Aktív dolgozó koromban, szervező lévén rendszeresen találkoztam a feladattal és így az eljárással is. Az építőiparban dolgoztam, így a feladatok közt volt toronydarú üzemeltetés gazdasági vizsgálata, telepített üzemegység működésének vizsgálata, építési projekt folyamat-elemzése, vagy éppen egy ablakgyártó sor gazdaságosságának elemzése. Mindig nagyon érdekes feladat volt, annak ellenére, hogy a javaslatok minimális része lett bevezetve. Ennek megvoltak a maga okai, ami viszont semmit sem von le a szervezési eljárás jóságából. És akkor eljött az ideje annak, hogy nyugdíjasként találkozhattam az értékelemzés, az érték irányítás legfontosabb alkalmazásával. Nem is értem, hogy miért nem találkoztam vele korábban? Vagy talán találkoztam, de nem vettem észre? Mire is jött rá Miles? „Miles megértette, hogy a termékek azáltal értékesíthetők, amit nyújtani, produkálni képesek a fogyasztó számára. A termékek egyrészt valamilyen munkát végeznek, más-

részt kényelmet, esztétikát, minőséget, presztízst nyújtanak a fogyasztó számára. Ennek biztosítása érdekében a termék alkotóelemeinek megértett funkcióira fókuszáltak, amit cselekvő igével és mérhető főnévvel írtak le.” És akkor rájöttem, hogy pusztán a használt fogalmak miatt nem ismertem fel sem a „terméket” sem az „eljárást”. Senki sem szereti önmagát „terméknek” tekinteni sem annak nevezni. Ugyanakkor teljesen mindennapi jelenség, hogy valaki szolgálja környezetét. Azáltal minősül, hogy környezete mennyire veszi hasznát munkájának: tevékenységének, gondolkodásának, beszédének, érzelmeinek, vagy éppen mekkora kényelmet, esztétikát, minőséget, presztízst nyújt környezete, a fogyasztó számára. Igen. A termék most már világos. Az eljárással ebben az esetben viszont nehezebb a helyzet. Az eljárás „hivatalosan” eltart húsz-huszonöt évig, majd – ha az általános esetet vesszük – kész lesz a „termék”: hasznosítható, használható, alkalmazható, működőképes. És innen kezdve az eljárás jelentősége megszűnik. Ha szerencsés a „termék”, néha kapcsolatba kerülhet olyan fejlesztőkkel, akik kézbe veszik, javasolnak bizonyos változásokat az alapanyagban, működésben, használatban, karbantartásban, de ezek a fejlesztések rendre elakadnak a módosítás idő, türelem, figyelem és költségigényén. És ez még csak a kisebbik akadály. Az igazi akadály az, hogy egy magasabb minőségért valamit, egyre többet a régeből fel kellene áldozni. És ezen rendszeresen elakad, sőt be sem indul a fejlesztés.

„Az értékelemzés annak a természetes gondolkodásmódnak, döntési mechanizmusnak a tudatos alkalmazása, mely szerint minden döntésünknel egy időpillanatban mérlegeljük az elérhető előnyt (minőséget) és az érte hozott áldozatot (költséget)” - mondja a hivatalos megfogalmazás. De miért olyan nehéz ennek a természetes gondolkodásmódnak, döntési mechanizmusnak a tudatos alkalmazása? Több ok miatt is. Egyrészt az alig észrevehető kitétel miatt: „egy időpillanatban megmérjük...” . Mai eszemmel és szívemmel úgy mondanám: egy időpillanatban megkérdezni magamat, most mit szolgálsz? Egy terméknel ez a minőség és költség rendszerint mérhető, bár ha visszagondolok a múlt héten a kínai piacon látottakra, hát ugyancsak el kell gondolkozzom. Miért nehéz ez ennél a speciális „terméknél”, ami az ember? Valószínűleg a kezdeti lépések miatt. A húsz-huszonöt éves fejlesztést követően nemhogy pillanatonként, hanem egyáltalán fel sem merül már ez a kérdés. Másrészt mert kimarad az eljárás lelkét képező induló lépés: az alkotóelemeknek és funkciójuknak kézbevétele, megismerése, elemzése. „Ennek biztosítása érdekében a termék alkotóelemeinek megértett funkcióira fókuszáltak, amit cselekvő igével és mérhető főnévvel írtak le” - mondja az eljárás ismertetője. E nélkül pedig csak fantáziálás van arról, hogyan lehetne jobban, olcsóbban, hiszen így is működik. A felhasználó környezet rendszeresen ad visszajelzéseket is a működés minőségéről, de hiányzik egy nyitott, objektív, független fejlesztő, aki a visszajelzések alapján javaslatokat tenne és segítené a bevezetést is. Ehelyett van egy kényelmes bérlő, aki minden visszajelzést saját maga igazolására használ fel annak érdekében, hogy ne kelljen semmin változtatni, ne

kelljen semmit feláldozni. Ez a mindennapi szervezési munkában elképzelhetetlen, bár a megrendelő oldaláról egy nagyon is valóságos hozzáállás volt – alibi volt a szervezési eljárás, pénzt lehetett kapi érte a minisztériumból. Annak idején az eljárásban a legnehezebb lépés az volt, hogy megértsem az adott termék, eljárás, szervezeti egység valódi helyét és szerepét az egészben: a gyártósorban, a szerelési eljárásban, a vállalatban – és itt volt a kutya rendszerint elásva –, a felhasználó igényét. Amíg ez nem volt teljesen tiszta, hozzá sem lehetett fogni az eljáráshoz. Egyszerűen értelmetlen lett volna. Mi alapján vizsgáltam volna az értéket és mihez mértem volna a felhasználást? Ma ez már alig probléma, mert jóformán mindent a pénz mér: az értéket éppúgy, ahogy a ráfordítást is. És, hát igen, ott a harmadik ok is: nincs mérlegelésünkhöz objektív mérce. Rengeteg mércénk van, de azok, a környezet igényei, vagy a helyzet alapján folyamatosan változnak. Nincs olyan mércénk, amivel szemben megállva látnánk a helyzet és önmagunk teljes valóságát és ennek alapján döntenénk. Saját helyzetünkre nincs nyitott, objektív, független fejlesztőnk. Lehetséges az ilyen egyáltalán?

Nézzük most meg ezt a speciális „terméket” a funkcióelemzés szemüvegén keresztül. Vegyünk egy átlagos, fiatal, házasság, többgyerekes családapát. Van egy egészséges szervezete – tegyük fel, hogy nincsenek káros szenvedélyei, amikkel tudatosan vagy megszokásból rombolja ezt a szervezetet -, ami belső működését tekintve alig igényel valamilyen fejlesztést: sok százmillió éves fejlesztés eredménye, ahol tökéletesen megvalósul az az alapelv is, hogy minden időpillanatban mérlegeli az előnyöket és hátrányokat és ezeknek megfelelően dönt. Elvégzi pénzkereső munkáját, gondoskodik szerettei növekedéséről, rendszeresen fut, vagyis fenntartja cselekvőképességét. Ez tehát: a cselekvőképesség, rendszerben. Fel sem merül, hogy át kellene szervezni – célszerűbb működés érdekében – a májat, vagy a vesét, a kezét vagy a lábat. Ugyanakkor ott van az a funkció, ami ezt a cselekvőképességet irányítja: az akarat, amire páciensünk olyan büszke is, hiszen szabadnak tekinti. Ha viszont egy kicsit közelebről megvizsgáljuk, láthatjuk, hogy szó sincs semmiféle szabadságról. Ezt azonban csak egy független, objektív, nyitott külső szervező láthatná, ha lenne ilyen. Páciensünk napjai – éppúgy, ahogy a mieink is – pontosan meghatározott mederben folynak onnan kezdve, hogy reggel kiül ágya szélére, egészen addig, amíg le nem teszi este a fejét a párnájára. Ez a sok évmillió éves fejlesztés nem is engedheti meg, hogy bármilyen nemkívánatos zavar léphessen fel, amit ne tudna minél előbb, a megrendelői cél érdekében korrigálni. Persze, látszólag páciensünk szabad, hiszen minden pillanatban ezt igazolja vissza önmaga számára: reagál, intézkedik, nevel és a dolgok mennek körülötte. A környezete szintén ezt igazolja vissza, hiszen megkapja annak elismerését. Ha jól csinálja még eredményes is: a körülötte lévők - nem is kevesen - növekednek, normális körülmények közt élnek, alig képes bármi is megzavarni a rendet, vagy ha átmenetileg mégis sikerül,

tesz róla és újra normálisan folyik minden. Az akarat iránya egy: mindent elhárítani, ami ártalmas nekem és a környezetemnek, vagyis mindent a környezeti hatások irányítanak, vagy meg minden magától. Legtöbbször igénybe veszi az aznapi teljes cselekvőképességét, hiszen a hatások folyamatosan változnak és sokszor igencsak éber figyelmet és alkalmazkodást igényelnek. És ez a környezet, amire figyelme kiterjed, lehet igen széles, sokrétű és messzenyúló. Vagyis, az akarat is rendben. Ez az akarat irányítja aztán a harmadik fő funkcióját: a gondolkodóképességét, ami képes minden pillanatban ennek a fő célnak leginkább megfelelő döntést meghozni, akár pillanatról pillanatra. Tehát ez is rendben. Egy látszólag tökéletes „termékkel” állunk szemben. Hiszen mi másra szolgálna, mint ezekre? A megrendelő: a környezete ezt igényli, ezt kell szolgáltatnia és ezt kiváló minőségben és a lehető leggazdaságosabban teszi meg. Kezdetben átlagosnak neveztem páciensünket, pedig bár ez lenne az átlagos. Sajnos azonban nem ez a helyzet. Viszont hibás „termékek” értékelése nem tartozik ebbe a keretbe. Ott nem a minőség és gazdaságosság javítása a cél, hanem az alkalmas termék megteremtése. Ez egy egészen más fejlesztési eljárás és cél. Jelen esetünkben viszont azt kellene vizsgálnunk, hogy mi a baj ezzel a tökéletesnek tűnő „termékkel”.

Mit jelenthet az a kitétel, hogy „cselekvő igével és mérhető főnévvel írtak le”? A szék arra szolgál, hogy megtartsa (cselekvő ige) a ráülőt és mindezt ilyen és ilyen szélességi, magassági, mélységi és alaki adatokkal (mérhető főnév) tegye, hogy a lehető legkényelmesebb, legesztétikusabb legyen – a megrendelő számára. Mire is szolgál ez a „termék”? Páciensünknel megvizsgálhattuk szolgáltatásának egyik oldalát. Ez lenne minden? Nem valószínű. Szolgáltatása legalább kétirányú. Az egyik az, ami minden hozzá hasonló földi élőlényé: anyagokat befogadva és átalakítva a lehető leghatékonyabban segíteni saját és környezete létezését, megtenni ezt meg azt (mérhető főnevek), sok mindent. A másik viszont: szolgálni azt a speciális célt, amit semmi más hozzá hasonló földi lény nem képes helyette beteljesíteni: keresni az igazságot, vagy más szavakkal, meglátni a valóságot, vagy úgy is nevezhetjük: emberként nyilvánulni meg (cselekvő ige). Láttuk: esetünkben az első rendben volt. Akkor az egész értékelést a második cél elérésére kell koncentrálni. Hol lehet a gond? A készülék működik, méghozzá megfelelően. A megvalósítás külső feltételei – az igazság, a valóság - adottak. Azt az alkatrészt kellene megtalálni, ami a kettő kapcsolatának útjában áll. Lehet, hogy nincs is útban csak nem megfelelő helyen van, ezért akadályoz. Olyan lehet ez – de ezt persze

alaposan meg kell még vizsgálni -, mint amikor nézek, de nem látok, vagy hallgatok, de nem hallok, nincs harmónia, nem megfelelő a frekvencia, vagy divatosan: közben valahol analógról digitálisra álltak át. Valaki, valamikor – talán egy nem megfelelő értékelési eljárás során, amikor „módosított kivitelű, anyagú termékek is megfeleltek az igényeknek” -, aki megrendelői minőségben mutatkozott, pedig nem az volt, megelégedett azzal, hogy alacsonyabb funkciót lásson el ez a „termék”. Talán szükség volt erre a lefokozásra, mint a háború esetén. Talán már nincs rá szükség és visszaállhat az eredeti, jó minőségű, igen költségtakarékos és minden célnak megfelelő, esztétikus szerkezet, amely a megrendelő mindkét igényét beteljesíti. „Az értékelés annak a természetes gondolkodásmódnak, döntési mechanizmusnak a tudatos alkalmazása, mely szerint minden döntésünknel egy időpillanatban mérlegeljük az elérhető előnyt (minőséget) és az érte hozott áldozatot (költséget).”

Dobogókő, 2013. július 25.

DRYP

MIRŐL MI JUT AZ ESZEMBE

ezen a felénk körteillatú szeptember végén

Ebben a kukoricára tematizált számban illenék, hogy a kukoricáról jusson eszembe valami. Kukorica viszont idén nem nőtt a kertünkben. Régebben vetettünk ugyan egy-két sor csemegekukoricát, de nem sok sikerrel jártunk. Egy részük a címer helyére tolt fel a csövet, amelyik pedig a helyén hozta, azt a borz takarította be. Kóstolónak való sem maradt a fazékba.

Szomszédunk kertjében viszont mindig van kukorica. Idén is vetettek. Nem főzni valót, hanem szemest a rövid tenyészidejük közül. Szépen zöldelltek az aszályban, dacoltak a hőséggel is, csak a madaraknak nem tudtak ellenállni. Pontosabban a madarak nem tudtak ellenállni a csábításnak. Alaposan kicsipkedték a még tejes szemeket a csöveken, kibontva a még zöld csuhéleveleket. Sokuk ugyan három csövet is hozott – talán a nagyobb távolság gyarapította erőnlétüket – de így is jelentős kárt okoztak.

Jani bácsi igyekezett is tetten érni a fosztogatókat, de csak a madarakat sikerült beazonosítania. A színes szárnyú szajkók szoktak rá a kukoricájára. Ráadásul igen jól utánozták a környéken előforduló nagyobb ragadozó madarak hangját. Ezzel aztán annak a reménye is szerte-foszlott, hogy előbb-utóbb majd a „sasok” prédájává válnak. Csak halkan fűzöm hozzá, hogy a reményt keltő sasok általában egerészölyvek, amelyek inkább a csibékre veszélyesek, nem az ekkora ravasz és figyelmes felnőtt madarakra.

Még egy kicsit a szomszéd kertjében maradvá, meglepődve láttam, hogy a miénkhez képest ott milyen bőségesen termelt a burgonya. Öklömyi gumók kerültek a talicskába. Errefelé furiknak hívják ezt a kerekesszállítóeszközt. Köztük a kissé megkésett ültetésű Démon is kitétt magáért. Olyannyira, hogy még a szárán is nevelt gumókat. Igaz, hogy azok már aprók voltak. No de mégis, hogy kerültek a szára? – kérdezte szomszédasszonyom, amikor átadott egy ilyen „termékeny” szárat. Hozzáértő tanult ismerőseim ezt a fuzáriumos tőhervadás és gumórothadás velejáró tünetének határozták meg, de a gumókon ennek én semmi jelét sem láttam.

Visszatérve a szomszéd kertjéből, nézzünk szét a miénkben is. A hónap végére már csak a cékla maradt a földben. Két kiadós eső kicsit meg is hizlalta őket. Az első alkalommal 33 mm-t mértem, a második adag a csapadékmérőn az utolsó, 35 mm-es beosztást is meghaladta. Egyedül a paradicsom nem tudta követni az eső adta növekedést. Sorba megrepedtek a bogyók, mondhatnám úgy is, nem értek a bőrükbe. Kiteltek a szőlőszemek is. Sőt, mintha még a körte is hasznosította volna ezt a kora őszi vizes áldást. Nagyobb, lédús gyümölcsöket szedtem mindhárom fáról, pedig roskadásig megteltek az ágaik. Annyi körtekompótot és körtelekvárt készítettünk belőlük, hogy több télre is elegendő készlet halmozódott fel a kamrapolcokon. Sőt, ezért még a polcrendszer is bővíteni kellett a jobb áttekinthetőség érdekében. Merthogy egy harmadik befőzési „technológiával” is kísérleteztünk a hasznosításuk érdekében. Körte ivólével – most ne a pálinkára tessenek gondolni, hanem egyszerű mezei rostos lére – töltöttünk meg a széles szájú literes üvegeket. A meghámozott körtét – olyat, mint amilyen a kompótba kerül – szinte a saját levében megfőztük, turmixgéppel péppé aprítottuk s ezt a sűrű levet még egyszer első forrásig főztük majd üvegekben töltve pokrócok alatt, száraz dunsztban hültek ki. Egy kevés citromsav segített, hogy világos maradjon a lé. Sok üveg telt meg, de a próbakóstolás szerint aligha tartanak ki a jövő évi körte szüretig.

NBA: Két haiku

Neked igazad
van egészen, nekem csak
ez a csönd maradt.

Beszélni már tudsz,
mostantól próbálkozhatsz
a hallgatással.

OLVASTAM...

Nagy Bandó András
NAGYON FÁJL

AZ ÉNEM HARMADIK OLDALA

(Szamárful Kiadó Kft 2011)

„Az énem harmadik oldala, írta könyve alcíméül, és én, aki régóta nyomom követem pályáját, mondhatom: csak a szójáték miatt, ugyanis hitelesen így kellene hangoznia: az énem sokadik oldala. Mert akár a gyermek, ami a keze ügyébe került, kipróbálta. Egészen pontosan: mindenben kipróbálta magát...

...hol Berda József derűje villan elénk, hol Petri György szarkazmusa.

Csupa szív, szeretetre éhes ember, tehát kortalan gyermek. Gyermek, aki, bár elfogadja, hogy halandónak született, pár évtizedes halhatatlanságért küzd, könyvekbe zárva élete legfőbb tanulságait, eddigi tapasztalásait. Nem vágyik költői babérokra, csupán arra, hogy adhasson, átadhasson, és cserébe szeressék.” (Juhász Dóra Ferenc: *ELŐSZÓ – Egy halandó gyermek életigenlése*)

Vallomásféle

Ki hozzám rossz és gonosz volt,
kicsinykét azt is szerettem,
és tán oka volt, hogy folyton
jó társaságba keveredtem.

Nem mindegy

Barátom, ő az igazságot kimondja.
Te pedig nézd meg jól, barátom, ki mondja!

Einstein játszik

Relative egyedül volt a szobában,
magányosan játszott, mint kiskorában,
kopott kockáját rázta, aztán kidobta,
bármennyit gurított, hangosan kimondta:
„Kettes, négyes, ötös, egyes, hármas, egyes,
hármas, kettes, hármas, és újra csak egyes.
Fogja az asztalt, kockástól fölborítja,
a hatost valahogy mindig Isten gurítja.

Hogy is daloljam
el tizenhét szótaggal,
hogy félek a ha...